

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SPOR YÖNETİM BİLİMLERİ
2022-YL-014

**SPOR LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN
AKADEMİK ÖZ YETERLİLİK DÜZEYLERİ İLE
SPORA YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ (AYDIN İLİ ÖRNEĞİ)**

**HAZIRLAYAN
Bilgin BİLGİNER**

**TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Reşat KARTAL**

AYDIN-2022

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralları gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

26 / 01 / 2022

Bilgin BİLGİNER

ÖZET

SPOR LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK ÖZ YETERLİLİK DÜZEYLERİ İLE SPORA YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ (AYDIN İLİ ÖRNEĞİ)

Bilgin BİLGİNER

Yüksek Lisans Tezi, Spor Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Reşat KARTAL

2022, XIV+75 Sayfa

Bu araştırmada spor lisesi öğrencilerinin akademik öz yeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın evrenini Spor Liselerinde eğitim gören öğrenciler oluştururken araştırmanın örneklemini 2021-2022 eğitim öğretim döneminde Aydın İncirliova Spor Lisesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Veriler katılımcılara Google Formlar üzerinden ulaştırılmış ve katılımда gönüllülük esas alınmıştır. Toplamda 221 kişiye ulaşılmış olup aykırı uç değerler analizi sonucu 3 form değerlendirmeye alınmamış ve toplamda 218 form değerlendirmeye alınmıştır. Veri toplama aracı olarak, birinci kısımda araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgiler, ikinci kısımda Owen ve Froman (1988) tarafından geliştirilen ve Ekici (2012) tarafından Türkçe' ye uyarlama çalışması yapılan Akademik ÖzYeterlik"(AÖY) ölçeği kullanılmıştır. Üçüncü bölümde ise Şentürk (2012) tarafından geliştirilen Spora Yönelik Tutum (SYT) ölçeği kullanılmıştır.

Bu çalışmada araştırma bulguları, katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda SPSS 25.0 paket programı ile değerlendirilmiştir. Katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, sınıf düzeyleri, anne baba eğitim durumları, gelir durumları, kardeş sayıları, yaptıkları spor branşları, ailede başka spor yapan birey olup olmadığını tespit etmeye yönelik tanımlayıcı istatistikler ve frekans dağılımları hesaplandı. Verilerin normal dağılım göstermediği Kolmogrov Smirnov testi sonucu parametrik test varsayımlarının sağlanmadığı bunun sonucunda ikili değişkenler için Mann Whitney U, ikiden fazla değişkenler için Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Ayrıca özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının arasında ilişki olup olmadığı Spearman Korelasyon katsayısından (r) yararlanılmıştır. Ayrıca akademik öz yeterlilik ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişki Spearman'ın sıralı bağıntısı (ρ) ile test edilmiştir.

Araştırma sonucunda katılımcıların akademik öz yeterlikler toplam puanları, sosyal statü, bilişsel uygulamalar, teknik beceriler boyutlarının orta düzeyde olduğu görülmektedir. Katılımcıların spora yönelik tutum düzeyleri ise ölçek toplam puanında yüksek düzeyde olduğu, spora ilgi duyma ve aktif spor yapma boyutlarında çok yüksek olduğu, sporla yaşama boyutunda orta düzeyde olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş değişkeni ile akademik öz yeterlilik düzeyleri arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu sadece teknik beceriler boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, yaş değişkeni ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu ölçek toplam puanı ve tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, cinsiyet değişkeni ile akademik öz yeterlilik düzeyleri arasında yapılan Mann Witney U Testi sonucu sadece teknik beceriler boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, cinsiyet değişkeni ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Mann Witney U Testi sonucu sporla yaşama ve aktif spor yapma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, sınıf değişkeni ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu ölçek toplam puanı ve tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, anne eğitim durumu değişkeni ile akademik öz yeterlilik düzeyleri arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu sadece teknik beceriler boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, anne eğitim durumu değişkeni ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu sadece aktif spor yapma boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, kardeş sayısı değişkeni ile akademik öz yeterlilik düzeyleri arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu sadece teknik beceriler boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, ailede başka spor yapan olma durumu değişkeni ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu ölçek toplam puanı, spora ilgi duyma ve aktif spor yapma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Katılımcıların akademik öz yeterlilik ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Spearman Korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucu akademik teknik beceriler ile sporla yaşama arasında istatistiksel olarak anlamlı ve düşük düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmaktadır ($r=0,194$ $p<0.05$).

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Spor, Öz yeterlilik, Akademik Öz yeterlilik, Tutum, Spora Yönelik Tutum.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SPORTS HIGH SCHOOL STUDENTS ACADEMIC SELF-EFFICIENCY LEVELS AND THEIR ATTITUDES TO SPORTS (THE CASE OF AYDIN)

Bilgin BİLGİNER

Yüksek Lisans Tezi, Spor Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Reşat KARTAL

2022, XIV+75 Pages

In this study, it was aimed to examine the relationship between the academic self-efficacy levels of sports high school students and their attitudes towards sports. While the universe of the study consists of students studying in Sports High Schools, the sample of the research consists of students of Aydın İncirliova Sports High School in the 2021-2022 academic year. The data were delivered to the participants via Google Forms and participation was voluntary. A total of 221 people were reached, and as a result of the outlier analysis, 3 forms were not evaluated and a total of 218 forms were evaluated. As a data collection tool, the personal information created by the researcher was used in the first part, and the Academic Self-Efficacy (AÖY) scale, which was developed by Owen and Froman (1988) and adapted into Turkish by Ekici (2012), was used in the second part. In the third part, the attitude scale towards sports developed by Şentürk (2012) was used.

In this study, the research findings were made with the SPSS 25.0 package program in line with the data obtained from the participants. Descriptive statistics and frequency distributions were calculated to determine the participants' gender, age, class level, parental education status, income status, number of siblings, sports branches they did, and whether there were any other sportsmen in the family. As a result of the Kolmogorov Smirnov test, which was performed to determine that the data did not show normal distribution, the parametric test assumptions were not met. As a result, Mann Whitney U test was applied for binary variables and Kruskal Wallis H test was applied for more than two variables. In addition, the Spearman correlation coefficient (r) was used to determine whether there is a relationship between self-efficacy levels and attitudes towards sports. In addition, the relationship between academic self-efficacy and attitudes towards sports was tested with Spearman's sequential relationship (ρ).

As a result of the research, it is seen that the participants' total academic self-efficacy scores, social status, cognitive practices, and technical skills dimensions are at a moderate level. It is seen that the Attitudes towards Sports of the participants are high in the scale total score, they are very high in the dimensions of being interested in sports and doing active sports, and they are at a moderate level in the dimension of living with sports. As a result of the Kruskal Wallis H Test conducted between the age variable of the participants and their academic self-efficacy levels, there was a statistically significant difference only in the dimension of technical skills, There was a statistically significant difference in the total score of the scale and all sub-dimensions as a result of the Kruskal Wallis H Test performed between the age variable and the attitudes towards sports, As a result of the Mann Witney U Test conducted between the gender variable and academic self-efficacy levels, there was a statistically significant difference only in the dimension of technical skills , As a result of the Mann Whitney U Test conducted between gender variable and attitudes towards sports, there was a statistically significant difference in the dimensions of living with sports and doing active sports, There was a statistically significant difference in the total score of the scale and all sub-dimensions as a result of the Kruskal Wallis H Test performed between the class variable and their attitudes towards sports, The Kruskal Wallis H Test performed between the mother's educational status variable and academic self-efficacy levels revealed a statistically significant difference only in the technical skills dimension, As a result of the Kruskal Wallis H Test performed between the mother's educational status variable and their attitudes towards sports, there was a statistically significant difference only in the dimension of doing active sports, As a result of Kruskal Wallis H Test conducted between the number of siblings variable and academic self-efficacy levels, there was a statistically significant difference only in the dimension of technical skills, It is seen that there is a statistically significant difference in the scale total score, interest in sports and active sports dimensions as a result of the Kruskal Wallis H Test performed between the variable of being involved in other sports in the family and their attitudes towards sports.

Spearman correlation analysis was conducted between the participants' academic self-efficacy and their attitudes towards sports. As a result of the analysis, it is concluded that there is a statistically significant and low level relationship between academic technical skills and living with sports ($r=194$ $p<0.05$).

KEYWORDS: Sports, Self-efficacy, Academic Self-efficacy, Attitude, Attitude towards Sports.

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans eğitimim süresince desteğini, yakın ilgi, yardım ve hoş görüşünü esirgemeyen tez danışmanım Antrenörlük Ana Bilim Dalı Başkanı Sayın Doç.Dr.Reşat KARTAL'a çok teşekkür ederim.

Ayrıca tez çalışmamın her aşamasında bilgi ve deneyimleri ile beni motive edip destekleyen Rekreasyon Ana Bilim Dalı Başkanı Sayın Dekan Yardımcımız Doç.Dr.Yasin YILDIZ'a, tezimin hazırlık ve yazın aşamasında bana yardımcı olan sevgili kardeşim doktora öğrencisi Gökhan DOKUZOĞLU'na çok teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresince gösterdiği sabır, ve ona ayıracağım değerli zamanından feragat ederek yaptığı özveri ve katkıları için eşim Özlem BİLGİNER'e, moral kaynağım sevgili oğlum Oğuzhan BİLGİNER'e sonsuz teşekkür ederim.

Bu çalışmayı oğlum OĞUZHAN BİLGİNER'e ithaf ediyorum...

Bilgin BİLGİNER

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xiii
EKLER DİZİNİ	xiv
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	5
1. GENEL BİLGİLER.....	5
1.1. Spor Nedir?.....	5
1.1.1. Beden Eğitimi ve Spor Nedir?.....	6
1.1.2. Spor Lisesi Nedir?	7
1.1.3. Spor Liselerinin Kuruluşu.....	7
1.1.4. Öğrenci Seçimi	9
1.1.5. Öğretim Programı	10
1.2. Yeterlik	10
1.3. Öz Yeterlik.....	11
1.3.1. Öz-yeterlik Kaynakları	13
1.3.1.1. Doğrudan yaşantılar deneyimler (ustalık deneyimleri).....	14
1.3.1.2. Dolaylı yaşantılar (sosyal modelleme).....	14
1.3.1.3. Sözel ikna kabiliyeti	15
1.3.1.4. Psikolojik ve fizyolojik durum.....	16
1.3.2. Öz-yeterlik Süreçleri.....	16
1.3.2.1. Bilişsel süreçler	17
1.3.2.2. Motivasyonel süreçler	17

1.3.2.3. Duygusal süreçler.....	18
1.4. Akademik Öz Yeterlik.....	19
1.4.1. Akademik Öz Yeterlik Boyutları.....	21
1.4.1.1. Teknik boyut.....	21
1.4.1.2. Sosyal boyut.....	21
1.4.1.3. Bilişsel boyut.....	21
1.4.2. Öz-Yeterlik ve Spor İlişkisi.....	22
1.4.2.1. Sportif Öz-Yeterlilik.....	23
1.4.2.2. Sporda Öz-Yeterlik çalışmaları.....	25
1.5. Tutum.....	25
1.5.1. Tutumu Oluşturan Ögeler.....	26
1.5.1.1. Bilişsel öge.....	26
1.5.1.2. Duyuşsal öge.....	27
1.5.1.3. Davranışsal öge.....	27
1.5.2. Tutumların Oluşumu.....	28
1.5.3. Tutumların Değişimi.....	28
1.5.4. Tutum ve Davranış İlişkisi.....	29
1.5.5. Spora Karşı Tutum.....	30
1.5.6. Spora Yönelik Tutumların Oluşması ve Değişmesi.....	30
1.6. Akademik Öz Yeterlilik ve Spora Yönelik Tutum ile İlgili Yurt İçinde ve Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar.....	31
1.6.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar.....	32
1.6.2. Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar.....	32
2. BÖLÜM.....	35
2. GEREÇ VE YÖNTEM.....	35
2.1. Araştırma Modeli.....	35
2.2. Evren ve Örneklem.....	35
2.3. Veri Toplama Yöntemi.....	35

2.4. Veri Toplama Araçları	36
2.5. Kişisel Bilgi Formu.....	36
2.5.1. Akademik ÖzYeterlik Ölçeği (AÖY).....	36
2.5.2. Spora Yönelik Tutum Ölçeği.....	36
2.5.3. Verilerin Analizi	36
2.6. Araştırmanın Hipotezleri	37
3. BÖLÜM	39
3. BULGULAR	39
4. TARTIŞMA VE SONUÇ	50
4.1. Sonuç	57
4.2. Öneriler.....	58
5. EKLER	60
6. KAYNAKLAR	65
ÖZGEÇMİŞ	75

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1. Demografik Değişkenler	39
Tablo 3.2. Güvenirlik Analizi Sonuçları	40
Tablo 3.3. Ölçeklere İlişkin Normallik Analizi Sonuçları.....	40
Tablo 3.4. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ve Spora Yönelik Tutum düzeylerine İlişkin Tanımlayıcı Değerler	40
Tablo 3.5. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	41
Tablo 3.6. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Mann Witney U Testi Sonuçları.....	42
Tablo 3.7. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Sınıf Düzeyleri Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	43
Tablo 3.8. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	44
Tablo 3.9. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	45
Tablo 3.10. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Kardeş Sayısı Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	46
Tablo 3.11. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Yapılan Spor Branşı Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Mann Witney U Testi Sonuçları	47
Tablo 3.12. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Ailede Başka Spor Yapan Olma Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Mann Witney U Testi Sonuçları	47
Tablo 3.13. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Gelir Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	48
Tablo 3.14. Değişkenlere Yönelik Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları	49

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Spor Lisesi Ders Müfredat Programı	60
Ek 2. Akademik Öz Yeterlik Ölçeği Anketi.....	62
Ek 3. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Anketi	64

GİRİŞ

Ülkemizde 2020-2021 eğitim – öğretim yılı verilerine göre farklı bölümlerde farklı alanlarda eğitim gören on sekiz milyondan fazla öğrenci bulunmaktadır (MEB). Türk eğitim sistemi içerisinde yer alarak Mesleki Eğitim statüsünde eğitim veren ortaöğretim kurumlarından biri olan spor liseleri, oluşan istek ve ihtiyaca göre düzenlenen kanun ve yönetmeliklerle kurulmuş, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu genel amaçlar bölümü 1. ve 2. Maddede belirtilen ifadeler doğrultusunda Türk milletinin bütün bireylerini Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsemiş, Anayasamızda yer alan Atatürk milliyetçiliğine gönülden bağlı vatanını, milletini seven, beden, ruh, zihin ve ahlaki değerler açısından gelişmiş bireyler yetiştirmek amacıyla kurulmuş örgün eğitim kurumlarıdır (MEB).

Yukarıda belirtilen genel amaçlara uygun olarak Türkiye Cumhuriyetinde yaşayan bütün vatandaşların istek, düşünce, hareket ve kabiliyetlerini geliştirecek şekilde gerekli eğitim almaları imkanını sağlamak, kazandıkları bu beceri ve eğitim ile yaşamın her alanında başarılı olup mutlu, huzurlu, sağlıklı bireyler olarak hayata hazırlamak amacıyla kurulan spor liseleri, Milli eğitim sistemimiz içindeki mesleki orta öğretim kurumlarından biridir. Spor Liseleri kendi bünyesinde öğrenim gören öğrencileri ilgi, istek ve yeteneklerine göre yönlendirerek hem sevdiği işi yapan mutlu insanlar olarak yetişmesine olanak sağlarken hemde toplumun bu alanda gereksinim duyduğu spor insanı ihtiyacını da karşılar. Spor liseleri, spor alanında nitelikli insan yetiştirmeye kaynaklık eder. Meslek lisesi statüsünde olan spor liselerinde ihtiyaç sahibi olan öğrencilere devlet tarafından ücretsiz barınma ve yemek imkanı sağlanır. Son yıllarda oluşan talep üzerine ülkemizde spor liselerinin sayısı giderek artmaktadır. 2018-2019 verilerine göre spor lisesi sayısı 74'e ulaşmıştır. Bu okullarımızdan 10'u Tematik Spor Lisesi olarak belirlenmiştir (MEB).

Spor liselerine yerleşmede akademik yeterliliklerini gösteren orta okul diploma notu puanı, spora yönelik tutumlarını gösteren yetenek sınavı başarı puanı ve spor öz geçmişinden alacağı puanlar belirleyici olmaktadır. Bu çalışmanın konusu orta öğretim kurumlarından biri olan “spor lisesi öğrencilerinin akademik öz yeterlilikleri ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişkinin Aydın ili örneğinde” incelenmesidir.

Değişen ve dönüşen dünya şartlarında insanların öğrenmeye açık olması, oluşabilecek yeni bir durum karşısında kendini her an hazır tutması ya da bu durumla ilgili bilgi beceri ve yöntemleri öğrenmeye karşı kendini güdülemesi, bireylerin yeterlilik düzeyleri arasındaki farkları ortaya koyabilmektedir. Öz yeterlilik düzeyinin belirgin olması,

bireyin karşılaştığı zorluklar ile nasıl mücadele edeceğini bilmesi ve bu problemi nasıl çözeceği konusundaki inancını ortaya koymaktadır Bandura (1997). Bu konu ile ilgili son yıllarda yapılan araştırmalar Öz yeterlilik düzeyleri yüksek olan kişilerin değişen durumlara karşı kendini her koşulda güdüleme ve sorunların üstesinden gelebilme özelliklerinin de yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Öz yeterlilik; ailede verilen ilk bilgilerden başlayarak öğrenim hayatı boyunca kazandığı akademik eğitim-öğretim, bilgi birikimi ve sosyal yaşamında edindiği tecrübeler sonunda elde edilen aynı zamanda geliştirilebilir ve yenilenebilir bir kavramdır. Akademik olarak öz yeterlilik kavramı, bireylerin akademik başarılarını ve akademik derslere olan ilgilerinin gelişmesine yardımcı olabilir bir durumdur.

Akademik öz yeterlilik konusunda literatür taraması yapıldığında farklı çalışmalar yapılmış olmasına rağmen araştırma konumuz olan spor lisesi öğrencilerinin akademik öz yeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine bir çalışmanın henüz yapılmadığı görülmüştür.

Bu veriler ışığında çalışmamızın amacı; Spor liselerinde öğrenim gören öğrencilerin cinsiyet, öğrenim düzeyi, bireysel ya da takım sporu yapma durumu, okudukları sınıf düzeyi, sosyal statü, ailenin gelir düzeyi vb. parametrelere göre akademik öz yeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişkinin araştırılmasıdır.

Araştırmanın Konusu:

Spor Lisesi Öğrencilerinin Akademik Öz Yeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Aydın İli Örneği).

Araştırmanın Amacı ve Önemi:

Araştırmamızın amacı Spor Lisesi öğrencilerinin akademik öz yeterliliklerinin spora yönelik tutumları hakkında olumlu yada olumsuz bir şekilde etkisi olup olmadığının incelenmesidir. Literatür taraması yapıldığında daha önce bu konuyla ilgili bir çalışmanın yapılmamış olduğu görülmektedir. Bilimsel açıdan bakıldığı zaman Spor Bilimleri Fakültelerine geçişte akademik öz yeterlilik ve spora yönelik tutumların katkısının olup olmadığı hakkında ilgili kurumlara katkı sağlayacak olması çalışmamızın önemini arttırmaktadır.

Araştırmanın Varsayımları:

1. Anket Katılımcılarının “Akademik Öz Yeterlilik Ölçeği”, “Kişisel Bilgi Formu” ve “Spora Yönelik Tutum Ölçeği” üzerinde yaptıkları işaretlemeler, onların gerçek düşüncelerini yansıttığı varsayılacaktır.

2. Araştırma konumuz olan çalışma Aydın İncirliova Spor Lisesinde 2021-2022 eğitim – öğretim yılında öğrenime devam eden 9. 10. 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin çalışmadaki örneklemini temsil edebilecek nitelik ve nicelikte olduğu varsayılacaktır.

Araştırmanın Hipotezleri:

S.1. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumları arasında ilişki var mıdır?

S.2. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumları hangi düzeydedir?

S.3. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının yaptıkları spor branşları arasında fark var mıdır?

S.4. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının sınıf değişkeni arasında fark var mıdır?

S.5. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının cinsiyet değişkeni arasında fark var mıdır?

S.6. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının anne eğitim durumu değişkeni arasında fark var mıdır?

S.7. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının baba eğitim durumu değişkeni arasında fark var mıdır?

S.8. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının kardeş sayısı değişkeni arasında fark var mıdır?

S.9. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının yaş değişkeni arasında fark var mıdır?

S.10. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının ailede başka spor yapan birey olup olmadığı arasında fark var mıdır?

S.11. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının gelir durumları arasında fark var mıdır?

1. BÖLÜM

1. GENEL BİLGİLER

Araştırmamızın bu bölümde Spor nedir? Sporun tanımı, Türk Milli Eğitim Sistemi içinde yer alan Spor Liseleri ile Akademik Öz Yeterlilik ve Spora Yönelik Tutum başlığı altında literatür taraması yapılmıştır.

1.1. Spor Nedir?

Spor; sağlık, eğlence, kültür, yarışma ya da kazanç elde etme amacıyla belirli kurallar ve uygulamalar dahilinde yapılan faaliyetlerin bütünü olarak tanımlanabilir. Bireyin doğal çevresini beşeri çevre haline çevirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı veya araçsız, bireysel veya toplu olarak boş zaman faaliyeti kapsamı içinde veya tam zamanını alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren, rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur (Erkal, 1992).

Spor; bireylerin günümüzde bir birleriyle iletişim kurdukları, aynı ortak heyecanı paylaştıkları, aynı zamanda iş ve arkadaş çevresi edindikleri bir sosyalleşme aracıdır. Sportif faaliyetlerin ana hedefi bireylerin zihinsel, fiziksel ve sosyal açıdan gelişmelerine olanak sağlamaktır. Spor, modern toplumların oluşmasında son derece etkili ve önemli bir kavramdır. Sporun baktığımız zaman bireysel olarak yararları ve görevlerinin yanı sıra toplumların spor kültürü, sporla yaşama gibi sosyal açıdan da gelişmelerine yardımcı olan bir özelliği vardır. Çağımızda, sporun bilinçli olarak yaygınlaştırılması ve halkın çağdaş anlamda spor yapması ile gelişmişlik arasında önemli ölçüde bir paralelliğin varlığı kabul edilmektedir (Yetim, 2000).

İnsanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar geçen zaman içerisinde, sportif faaliyet olarak kabul edilen tüm aktivitelerin ortak amacı belirli kurallar içerisinde yapılarak rekabet ortamı yaratması ve bireylerin bundan haz alması şeklinde ifade edilebilir. Spor, belirli kurallar içeren, rekabet ortamı yaratan, oynayanlara ve izleyenlere zevk verme gibi amaçlara dayanan faaliyetlerin bütünüdür (Zorba ve ark.,2005).

Spor; meslek edinenler açısından yarışma ve kazanma amacıyla teknik - taktik - kondisyon açısından ortaya konan bir çaba, seyirciler açısından eğlence ve estetik güzellikleri izleme fırsatıdır. Genel olarak spor; anatomi, fizyoloji, psikoloji, ortopedi, biyo-

mekanik gibi bilim dallarının yardımı ile gelişen, pozitif bir bilim dalı olarak adlandırılmaktadır (Erkal.1992).

Koludar (1988) ise sporu tanım olarak şöyle ifade etmiştir; bireyin belirli kurallar ve düzenlemeler içinde fiziksel aktivitesini, motorik özelliklerini, zihinsel, ruhsal ve sosyal davranışlarını geliştiren aynı zamanda bu yetilerini belirli sınırlar içinde yarıştırmasını amaçlayan biyolojik, pedagojik ve sosyal bir uğraştır.

1.1.1. Beden Eğitimi ve Spor Nedir?

Sportif faaliyetlerin ya da etkinliklerin tarih ve kültür geçmişi anlamındaki başlangıcının, tarihsel gelişimi kesin olarak bilinmemekle beraber, bunu insanın yaşam güvenliğini koruyan ve devam ettiren ayrıca yükselten değerlerin uygulandığı çağlara kadar götürmek mümkündür. Bu bağlamda, beden eğitimi ve sporun yaşama zorunluluğu, sağlıklı kalma arzusu, eğlence ve boş zamanı geçirme gibi belli amaçlara yönelik uygulamalarını insanlık tarihi kadar eski devirlere kadar dayanan düşünce sistemi şeklinde değerlendirmek mümkün olarak görülmektedir (Alpman, 1972).

Beden Eğitimi; vücudumuzu, benliğimizi, kişiliğimizi oluşturan tüm unsurların dengeli bir şekilde geliştirilmesidir. Duygusal gelişim ile birlikte kişilik gelişimini tamamlayan önemli bir fiziksel etkinliktir. Sağlıklı, güçlü ve mutlu olma, dengeli kişilik, toplumsallaşma, kültürleşme ve vatandaşlık eğitimidir (Refik, A.1979).

Beden Eğitimi ve Spor birbirinden farklı iki ayrı kavramdır. Beden eğitiminde amaç; bireylerin olimpiyatlara katılıp rekorlar kırma, avrupa ya da dünya şampiyonu olması değil, beden ve ruhen sağlıklı, sosyal ve kültürel yönden gelişmiş kişiler olmasını sağlamaktır. Spor ise bireyin rekabetçi bir ortamda diğer yarışmacıları geçebilmek için, kendi branşında sahip olduğu kinestetik özelliklerini zorlayarak, kişisel hedeflerine ulaşabilmek amacıyla yapmış olduğu teknik – taktik - kondisyon, kuvvet, çabukluk, dayanıklılık, sürat, esneklik gibi çalışmaların tümünü ifade eder. Beden eğitimi çalışmalarında rekabet ortamı yerine kişisel ve sosyal gelişim amacı güdülürken spor da ise branşında uzmanlaşma ve yarışmacı bir kişilik oluşturmaktan söz edilebilir (Kartal,R.2020).

(MEB), 1739 sayılı Milli Eğitiminin Temel Kanununun Genel amaçları bölümü 2.maddesinde; “ Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3.maddesinde; İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve bireylerin, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak ifadeleri yer almaktadır (Milli Eğitim Temel Kanunu 1973).

Bu maddelerdeki ifadelerden yola çıkarak beden eğitimi ve spor dersleri müfredat programındaki yerini almış ilerleyen dönemde gelişen durum, istek ve ihtiyaç doğrultusunda Spor Liselerinin kurulmasına olanak sağlanmıştır.

1.1.2. Spor Lisesi Nedir?

Spor Liseleri; başarılı genç sporcuların yetişmesi, sportif anlamda gerekli bilgi ve kabiliyetleri edinmesi, ilgi ve ihtiyaçlar ışığında eğitim-öğretim görmeleri ve spor dünyasındaki gelişmeleri takip ederek, Türk sporunun dünyadaki yerini almasını sağlamak amacıyla kurulan ortaöğretim kurumlarıdır. Türk Eğitim Sistemi yapısı içerisinde bir ortaöğretim kurumu olarak spor adına eğitim-öğretim faaliyetleri yürüten Spor Liseleri, beden eğitimi ve spor alanında öğrenim görmek isteyen bireylerin, yapılan özel yetenek sınavından aldıkları puan ile girmeye hak ederek orta öğrenimlerine devam ettikleri Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim kurumlarıdır (Şentürk, 2016).

1.1.3. Spor Liselerinin Kuruluşu

Ülkemizin yakın tarihteki eğitim politikaları incelendiğinde spor liselerine benzer bir fikrin ilk defa 1981 yılı Haziran ayında Onuncu Milli Eğitim şurası sonrasında alınan kararlarla ortaya çıktığı görülmektedir. Milli Eğitim Bakanı Hasan SAĞLAM başkanlığında toplanan şurada alınan otuz ikinci kararda; ortaöğretim kuruluşlarının yeniden düzenlenmesinden, çok amaçlı ortaöğretim kurumlarının açılmasından, orta öğretim programlarında ortaya çıkan gereksinimlerden doğan durumdan yola çıkarak öğrencilere meslek kazandırıcı ve meslek guruplarına katılımı destekleyici bir eğitim-öğretim programının müfredat programında yer alacağından bahsedilmektedir (Meb. 04.01.2019).

Genel liselerde öğrencilerin seçmekte oldukları fen, matematik ve edebiyat bölümlerine ek olarak ihtiyaca göre çeşitli mesleklere ara eleman ihtiyacını karşılamak için bölümler de kurulmuştur. Bu doğrultuda öğretmen liselerindeki beden eğitimi ve spor bölümleri de bu amaca istinaden kurulmuştur (Şentürk, 2016).

Öğretmen liselerinde beden eğitimi ve spor alanında açılan bölümler hedefine ulaşmadan Bakanlar Kurulu tarafından 1983 yılı Aralık ayında alınan kararla kapatılmıştır. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının kurulması ve bakanlığın aldığı kararla yürürlüğe giren kanun hükmünde kararname ile Beden Eğitimi ve Spor Meslek Liselerinin açılması kararlaştırılmıştır. İlk defa 1984 – 1985 eğitim - öğretim yılında hizmete sunulan bu liseler beş adet olmak üzere Ankara, Çanakkale, Yozgat, Ağrı ve Kahramanmaraş'ta açılmıştır (Bilge, 1989). Fakat bir süre sonra bu liseler amacına ulaşmadığı gerekçesiyle kapatılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2004 yılı Ağustos ayında almış olduğu karar gereği yeniden spor alanında eğitim verecek olan bir ortaöğretim kurumu tasarlanmıştır. Bu doğrultuda Orta Öğretim Genel Müdürlüğünün 24.08.2004 tarih ve 8260 sayılı kararı ile başarılı genç sporcular yetiştirilmesi ve eğitilmesi gibi amaçlar ile spor liselerinin tekrar açılmasına karar verilmiştir. İlk etapta Uşak, Malatya, Erzurum ve Sivas'ta açılan spor liselerinin daha sonraki üç yıl içerisinde sayısı on üçe yükselmiştir. MEB'in aldığı bir kararla güzel sanatlar liseleri ile spor liseleri birleştirilmiştir. 2010 yılında gerçekleşen on sekizinci Milli Eğitim şurası kararları gereği birleşen bu iki kurumun ayrılması gerektiği yönünde verilen yasa teklifine rağmen ayrılma olmamış güzel sanatlar ve spor liseleri adını alan kurumun 2012 – 2013 eğitim öğretim yılı başında sayısı yetmiş bire yükselmiştir. Kurumları birbirinden bağımsızlaştırma çabaları 2013 yılında sonuç vermiş Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili yönetmelikleri doğrultusunda Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri yeniden ayrılarak Spor Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi adını alan iki ayrı eğitim kurumu olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı'nın spor liseleri ile ilgili yönetmeliği birinci kısım ikinci bölümündeki ortaöğretim kurumlarının amaçlarına ilişkin 7.maddesinde ortaöğretim kurumlarının genel amaçlarının yanı sıra bu maddenin 2/a bendinde Spor liselerinin özel amacı da belirtilmektedir (MEB).

Mevcut öğrencilere spor alanında temel bilgi ve kabiliyet kazandırmak, nitelikli insan yetiştirilmesine kaynaklık etmek gibi ana hedefler belirleyen spor liselerinin 2018 – 2019 eğitim öğretim yılı başında ulaşmış olduğu okul sayısı yetmiş dördtür. Ülke geneline

dağılarak örgün eğitim faaliyetinde bulunan spor liselerinde 1192 öğretmen görev yapmakta ve 17544 adet öğrenci öğrenim görmektedir (Meb,15.10.2021).

MEB ile Gençlik ve Spor Bakanlığı arasında Nisan 2016'da imzalanan iş birliği protokolü ile spor liselerinin on tanesi sadece belirlenmiş spor dallarından öğrenciler kabul etmektedir. Eskişehir Tepebaşı Eğitimciler Spor Lisesi (Basketbol), Sivas Ahmet Ayık Spor Lisesi (Güreş ve Boks),Erzurum Aziziye Spor Lisesi (Buz Pateni, Curling, Kayak ve Buz Hokeyi), İzmir Foça Spor Lisesi (Futbol), Erzincan Spor Lisesi (Atletizm), Sakarya Serdivan Spor Lisesi (Su Sporları), Antalya Alanya Spor Lisesi (Yüzme ve Bisiklet) ve Samsun İlkadım Gülizar- Hasan Yılmaz Spor Lisesi (Uzakdoğu sporları) olimpik spor dallarına özgü tematik spor lisesi olarak yapılandırılmıştır (Meb,15.10.2021).

1.1.4. Öğrenci Seçimi

Spor lisesinde öğrenim görmek isteyen her bir öğrenci adayı ortaöğretim kurumları yönetmeliğinin üçüncü kısım birinci bölümündeki ortaöğretime geçiş esaslarına ilişkin 20. Maddesi 3.bendine göre seçilmektedir. Bu maddeye göre spor liselerine Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen usul ve esaslara göre öğrenci alımı yapılmaktadır. Bu usul ve esaslara göre her şube de en fazla otuz öğrenci yer alabilir ve her eğitim seviyesinde beş şubeden daha fazla şube bulunamaz (Şentürk, 2016). Spor liselerine öğrenci seçimi ise Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 18 Mayıs 2015'te yayınladığı genelge ile bazı usul ve esaslara göre yapılmaktadır. Öğrenci adayları sadece bir spor lisesinin sınavına başvuru yapabilmekte, her bir spor lisesi tarafından ayrıca hazırlanan özel yetenek sınavına girmek zorundadır.Yetenek sınavı; öğrenci adayının fiziksel uygunluğu, ritm duygusu ve sporcu özgeçmişini ölçecek şekilde tasarlanır. Öğrenci adayları, yetenek sınavından aldıkları puanın %70'i ve ortaöğretime yerleştirmeden aldıkları puanın da %30'u baz alınarak 100 puan üzerinden hesaplanan puan ile yerleştirme puanına sahip olurlar ve bu puan ile sıralamaya girerler. Kontenjan dâhilinde sıralamaya giren adaylar, spor lisesine kayıtlarını yaptırırlar. Kontenjanın dolmadığı durumlarda bir yetenek sınavının daha yapılması tavsiye edilmektedir (Meb: 15.10.2021).

Spor Liselerine akademik ve sportif yetenekleri göz önünde bulundurularak yapmış oldukları spor branşında en başarılı sporculardan öğrenci seçilmesi ve ders müfredat programının bu öğrencilerin antrenman programlarını aksatmayacak şekilde düzenlenmesi öğrencilerin akademik ve sportif öz yeterliliklerini daha ileriye taşıyabilir..

1.1.5. Öğretim Programı

Spor liseleri kuruluşundan itibaren sıklıkla öğretim programlarında ve haftalık ders çizelgelerinde değişime gidilmiş, son değişiklik 2018 yılının şubat ayında gerçekleştirilmiştir. Son değişikliğe göre çok sayıda spor dalının öğretildiği ve haftada sekiz saat olan spor dersinin yerine bireysel ve takım sporları dersi ile spor uygulamaları dersi getirilmiştir. Spor Liselerinde uygulanan sınıf düzeyinde haftalık ders programları çalışmanın sonunda ekler bölümünde belirtilmiştir (Ek 1.) (Meb,15.10.2021).

1.2. Yeterlik

Yeterlik kavramı ilk kez White (1959) tarafından ortaya atılmıştır. White yeterlik kavramını, “bireylerin herhangi bir alanda çözülmesi gereken bir problemi doğru bir şekilde sonuçlandırmak için ihtiyaç duydukları kabiliyet, erk, yeti, bilgi ve becerilerin toplamıdır” şeklinde ifade etmektedir. Bu nedenle yeterlik, çevre ile yetkin bir etkileşimi teşvik eden, kavrama ve keşfetme, tarama ve yürüme, dikkat ve algı, dil ve düşünme, çevreyi manipüle etme ve değiştirme gibi şeyleri tanımlayabilmek için kullanılan uygun bir kelimedir.

Hager ve Gonzi (1996) yeterlik kavramını, uygun bir genel saygınlığa sahip olan, profesyonelce bir görevi yerine getirebilecek gerekli bilgi, beceri ve tutumları sergileyebilmektir şeklinde ifade etmişlerdir. Nitelikler arasında bilişsel beceriler (bilgi, eleştirel düşünme, problem çözme stratejileri), sosyal ilişki becerileri, duygusal özellikler ve psiko-motor beceriler bulunmaktadır. Alex (1991)’e göre yeterlik, bireyin sosyalleşme ve eğitim süreçlerinde kazanılan davranış kalıpları ve becerileri de dâhil olmak üzere tüm bilgi ve yetenekleri olarak tanımlanmıştır.

Yeterlik, insanların bir şeyi bildiklerinden daha çok yapabilecekleri ile ilgilidir. Bu durum farklı yöntemlerle ifade edilebilir. İlk olarak yeterlik bir şeyi yapmakla ilgiliyse, bireyin o işle ilgili bir bağının olmasıdır. İkinci olarak yeterlik bir sonuçla ilgiliyse, bireyin bu eylemin sonucunda neler yapabileceğini anlatır ama bireyin yaşadığı öğrenme sürecini tanımlamaz. Üçüncü olarak yeterlik, birisinin bir şey yapma isteğini ölçmek ise kişinin bu yeterliğini yeteneğini güvenilir yöntemlerle ölçmek, son olarak da yeterlik eğer performansın ölçülmesi ise bu değerlendirmenin daha önceden denenmiş ve geniş ölçüde kabul görmüş standartları olmalıdır. Yeterlik, bireyin farklı zaman dilimlerinde farklı mekanlarda neler yapabileceğinin bir ölçütüdür (Bandura, 1986).

Herhangi bir alanda ya da konuda yeterli olmak kişinin değerlendirildiği konu üzerinde gerekli hazırlığı önceden yapmış olması ve karşısına çıkan problemleri, sahip olduğu bilgi, beceri, donanım ve tecrübe sayesinde aşabilmesiyle ilişkilendirilebilir.

Başaran (1978) yeterlilik kavramını bireyin ortaya çıkan bir problemi doğru bir şekilde sonuçlandırmak için gereken donanım ve tecrübeye sahip olması şeklinde belirtmiş, yeterliliği meydana getiren bilgi ve becerilerin gerekli düzeyde kazanıldığında, bireyin kendisini bu alanda yeterli görebileceğini savunmuştur.

1.3. Öz Yeterlik

Bireylerin çalışma hayatında, sosyal ilişkilerinde ya da her hangi bir alanda önceden belirlenmiş bir konu ile ilgili görüş ve kabiliyetlerinin değerlendirildiği çalışmalardır. “Bireylerin belirlenmiş performans türlerini elde etmek için gerekli olan eylem yollarını düzenleme ve yürütme yetenekleri hakkındaki inançları” olarak tanımlanır (Bandura, 1994). Gerçekleştirilmesi beklenen bir olay karşısında bireyin davranışlarını etkileyen olumlu ya da olumsuz birçok etmen vardır. Bireyler, hayatları boyunca sayamayacağımız kadar çok sayıda güçlükle karşılaşır. Bu güçlükleri aşma konusunda aldıkları kararlar onları başarı ya da başarısızlığa götürür. Bireyin sahip olduğu öz yeterlik (yeterlilik) kapasitesi, üstlenmiş olduğu görevlerde elde ettiği başarının sonucuna göre ne derece yetkin olup olmadığını ortaya koyar.

Öz yeterlik bilinci, bireylerin kazandıkları bilgi donanım tecrübe ve kabiliyetlerle neleri yapabildiğini belirleme konusunda değerlendirmeye yapmamıza destek olur. Bu durum bireylerin sergilemiş olduğu ifadelerin bazı zamanlarda yeteneklerinden ayrıldığını ve benzer olgu ve kabiliyetlere sahip olsalar dahi davranışlarının niçin büyük farklılıklar gösterebileceğini açıklamaya yardımcı olur. Öz yeterlik inançları, bireyin önemli etkiler bırakma kapasitesini ifade eder (Flammer, 2001). Bireyler genellikle çevreleriyle etkileşime girdiklerinde, inançları tarafından yönlendirilirler (Pajares, 2002). Bireyler neler yapabileceklerine olan inançlarına ve performansın olası sonuçları hakkındaki inançlarına göre hareket ederler (Bandura, 1989). Öz yeterlik inançları, kişinin beklediği sonuçları belirlemeye yardımcı olur. Sosyal iletişim kabiliyetlerine güvenen bireyler başarılı sosyal davranışlar, akademik açıdan yeterliliklerine inanan bireyler akademik düzey belirleme sınavlarından yüksek notlar beklerler. Tam tersi bir durumda bireyler, sosyalleşme açısından eksik olduğunu düşündüklerinden sosyal bir ilişkiye başlamadan önce dahi genellikle olumsuz düşünürler. Akademik yeterliliklerine inanmayan bireyler, sınava başlamadan veya

akademik başarısı yüksek bir okula kayıt yaptırmadan önce dahi başarısız olacaklarını düşünürler (Pajares, 2002).

Sonuç olarak bireylerin öz yeterlilik düzeyleri geçmiş başarılarına, önceki deneyimlerine, bilgilerine veya becerilerine bakıldığı zaman öngörülebilir ya da tahmin edilebilir. Öz yeterlilik düzeyi bireyin başarısını ve doyumunu sayısız şekilde arttırabilir. Öz yeterlikleri bireylerin seçimlerini ve izledikleri eylem yollarını etkiler. Bireyler kendisini yeterli hissettikleri ve başarabileceklerine inandıkları görevleri seçme ve içinde bulunma eğiliminde olup, diğer bir durumda ise bu tür görevleri yapma yeterliliğini kendilerinde görmediklerinden kaçınma eğilimindedirler. Bireyler bazı eylemlerinin kendileri açısından istenen sonuçlara yol açacağına inanmadıkça, bu eylemlere katılmaya pek az gönüllü olurlar. Öz yeterlilik düzeyleri yüksek olduğunda ise bu eylemleri gerçekleştirme konusunda daha istekli davranırlar. Öz yeterlilik durumu; kişilerin bir faaliyet için nasıl bir uğraş göstereceklerini, problemler ve olumsuz durumlar ile karşı karşıya kaldıklarında ne kadar süre dayanabileceklerini, bireyin düşünce yapısı ve duygusal durumu belirler (Taştan, Z. 2020). Yüksek öz yeterlik, zor görevlerde ve faaliyetlerde bile olumlu duygular yaratmaya yardımcı olur. Tersine bir durumda öz yeterliliği düşük olan insanlarda ise; endişe, stres ve depresyon görülür (Bandura, 1994, 1997).

Bandura (1986, s 30) özyeterlilik düzeyini “Bireylerin bir amaca ulaşmak için yapılacak işleri planlama ve gösterme kabiliyetleri ile ilgili kararları” şeklinde ifade etmiştir. Özyeterlilik, kişinin zorluklar karşısında mücadele ederek problemlerin üstesinden geleceğine olan inancıdır. Bu sebeple öz yeterlilik inancı yüksek bireyler; bir problemi ya da oluşabilecek olumsuz bir durumu çözmek için potansiyellerinin farkında olduklarından, problemi çözmek adına ilave olarak bir güdülenme ihtiyacı hissetmez. Güdülenme (Motivasyon), belirlenen hedefe varmak için davranışların yöneltmesi ve bu davranışların sürdürülmesi olarak ifade edilebilir (Schunk, 2004).

Bandura (1977) kişilerin özyeterlilik düzeylerinin nasıl oluştuğunu şu şekilde ifade etmiştir.

- Hayatta edinilen başarılı tecrübeler,
- Bir başkasının yerine yaptığımız işler,
- Sözel zeka
- Duygusal zeka ve fizyolojik yeterlilik düzeyleri.

Bu konuda en kapsamlı çalışmalardan birini yapan Bandura (1994), öz yeterlik kavramını “Kişinin herhangi bir işte başarılı bir sonuç elde edebilmek için gerekli organizasyonu sağlayarak hedefe ulaşma becerisine duyduğu kararlılık” olarak ifade etmektedir. Öz-yeterlilik kişilerin hayatlarını etkileyecek bazı durumlarda kendiliğinden gerçekleşen bir olgu olarak performans üretme yeteneklerine olan inanç şeklinde de tanımlanabilir. Düşüncelerin bireylerin davranış ve duyguları üzerindeki etkisini ifade eden öz-yeterlilik kuramına göre, bireylerin yeteneklerinin algılanması, stresli durumlarda motivasyon düzeyleri, düşünme örüntüleri ve davranışsal ve duygusal tepkiler üzerinde bir etkiye sahiptir (Bandura, 1997). Öz-yeterlilik düzeyi düşük olan bireyler; duygusal yoğunluğu yüksek durumlar karşısında savunmasızken; öz-yeterlilik düzeyi yüksek olan bireyler, duygusal heyecanlara karşı direnmeye daha hazırdırlar (Bandura, 2000).

Bireylerin çalıştıkları iş konusu ile ilgili yeterlilik düzeylerinin olup olmadığını ifade etmek istediğimizde, kişinin o işi yapmak için gerekli olan potansiyel güç kaynağının yanısıra bilgi, tecrübe ve kabiliyetlere sahip olup olmadığı araştırılmalıdır. Her hangi bir iş alanında yeterliliğin olması, kişinin aynı zamanda o işe ilişkin kabiliyetinin de var olduğunu kanıtlamaz. Bir kişinin yetersizliği ve başarısızlığı söz konusu edildiğinde, sadece belirlenen zaman ve mekana göre değerlendirme yapılarak yetersizliğinden bahsedilebilir (Karakuş, 2003).

1.3.1. Öz-yeterlilik Kaynakları

Öz-yeterlilik ortamdaki ortama, durumdan duruma çabucak değişmeyen bir kişilik boyutudur. Yetenek ve becerilerinin üstünlük derecesiyle değil, bireyin kendi yetenek ve becerilerine ne ölçüde inandığıyla ilgilidir (Özkalp, 2009, s. 493). Öz-yeterlilik dört ana kaynağa dayandırılarak açıklanır (Luthans, 2008, s. 205):

- 1- Tam deneyimler (Mastery Experiences)
- 2- Dolaylı deneyimler / model alma (Vicarious Experiences / Modelling)
- 3- Sözlü ikna ve toplumdaki etkilenme (Social Persuasions)
- 4- Fizyolojik ve psikolojik olarak hazır olma durumu (Physiological and affective states)

Bandura (1986, 1994, 1997), öz-yeterliliğin, dört kaynaktan beslendiğini aynı zamanda gelen bilgiyi yorumlarken ortaya çıktığını ve geliştirildiğini varsaymıştır. Bu dört kaynak, sağladıkları bilgiler açısından birbirinden ayrılamazlar, ancak bazıları diğerlerinden daha etkilidir denilebilir.

1.3.1.1. Doğrudan Yaşantılar, Tam Deneyimler (Ustalık Deneyimleri);

Bir kişi kendi problemlerini kendi yöntemleriyle çözmeye çalışmaya yönlendirildiğinde, öz-yeterliliğini arttıran olumlu deneyimler kazanır. Güçlü bir etkinlik duygusu yaratmanın en etkili yolu doğrudan deneyimlerdir. Doğrudan deneyimler, kişinin kendi tecrübelerine dayandığı ve somut bir başarı kanıtına sahip olduğu için öz-yeterlik kararlarının verilmesinde en güvenilir bilgi kaynağıdır (Bandura 1997, 2010; Hendricks, 2016).

Bireyler bir görevi tamamladıktan sonra elde ettikleri sonuçları yorumlar ve değerlendirirler ve bu yorumlara göre kendi yeterlik kararlarını oluşturur veya gözden geçirirler. Deneyimler, bu tür bilgilerin bilişsel olarak işlenmesi yoluyla özyeterlik kararlarını etkiler. Kişinin yaşadığı başarılar ve olumlu deneyimler kişisel etkinliğine karşı güçlü bir inanç oluştururken, yaşadığı başarısızlıklar ya da hayal kırıklıkları etkili ve yeterli olma duygusu güçlü bir şekilde oluşmadan önce meydana gelirse, öz yeterlik inancını zayıflatabilir. Kişiler elde ettikleri başarılarla kolay bir şekilde ulaşırlarsa, başarısızlıkla karşılaştıklarında vazgeçme eğilimleri artar. Bireyler başarılı olmak için gereken kapasiteye sahip olduklarına inandıktan sonra, herhangi bir zorluk ile karşı karşıya gelmeleri durumunda daha ısrar edici davranışlar sergileyip ve olumsuzluklardan hızla geri dönerler. Bir alandaki deneyim ya da ustalık, genellikle kişinin öz-yeterliliği üzerinde kalıcı etkilere sahiptir. Ustalık deneyimleri, özellikle bireyler engellerin üstesinden geldiğinde veya zorlu görevlerde başarılı olduklarında daha güçlü hale gelirler (Bandura, 1982, 1994).

1.3.1.2. Dolaylı Deneyimler (Yaşantılar, Sosyal Modelleme)

Etkili olma inancını oluşturmanın ve güçlendirmenin ikinci yolu ise dolaylı yaşantılardır. Bireyler, yapabilecekleri eylemlerinin sonuçlarını hayal ederken, kendilerinin hiç yapmadığı bir görevi bu işte daha önce başarılı olmuş bireyleri gözlemleyerek veya hayal ederek de elde edilebilirler. Dolaylı yaşantılar tipik olarak kişisel deneyimler kadar etkili değildir (Bandura, 1997).

Bireylerin kendi yetenekleri ile rol modellerinin yetenekleri arasında ortak bir ilişki olduğunu fark ettiklerinde, dolaylı deneyim daha etkili bir hale gelir. İnsanlar eğer kendilerine benzer şekilde, bireylerin daimi çaba ile başarılı olduklarını gözlemlerlerse, başarılacak faaliyetlerde uzmanlık gerektiren yeteneklere sahip olduklarına dair inançları artar. Aynı şekilde, yüksek efora rağmen gözlemledikleri kişilerin başarısız olduğunu görmek, bireylerin kendi davranışları ile ilgili kararlarını düşürür ve efor göstermelerini engeller (Feltz, 1988b).

Rol model olarak örnek alınan kişinin öz-yeterlik üzerindeki etkisi, algıların benzerliğinden güçlü bir şekilde etkilenmektedir. Yani olası benzerlik ne kadar büyük olursa modellerin başarıları ve başarısızlıkları kişi üzerinde o kadar etkileyici olmaktadır. Eğer bireyler modelleri kendilerinden çok farklı görürlerse algılanan öz-yeterlilikleri, modellerin davranışından ve ürettiği sonuçlardan fazla etkilenmez (Bandura, 1994).

1.3.1.3. Sözlü İkna ve Toplumdan Etkilenme

İkili ilişkilerde güven duygusunun önemi büyüktür. Zor kazanılan ama bir o kadar da çabuk kaybedilen güven duygusunun oluşmasında sözel ikna kabiliyetinin yatsınamaz bir yeri vardır. Sözel ikna kabiliyetini, bireylerin karşısındaki kişileri her hangi bir konuda olumlu düşünmeye sevk etmek için konuşmaları, jest ve mimikleri yardımı ile etkileme şekli olarak ifade edebiliriz. Öğretmenler ve takım liderleri, öğrenci grubu ya da takım çalışanlarını her hangi bir konuda etkilemeye çalışırken bu yöntemi yaygın olarak kullanmaktadır. Öz-yeterlik üzerindeki ikna edici etkinin kapsamı, ikna edenin güvenilirliğine, saygınlığına ve uzmanlığına bağlıdır. Uygunsuz, aşırı veya yüzeysel övgü, bireyin içsel motivasyonuna ve performans ilerlemesine etkisiz veya hatta zararlı olabilir. Övgü; dengeli, özgün ve gerçek anlamda yapıldığında ve gerçekten övgüye değer bir performans izlendiğinde yapılırsa anlamlı ve davranış açısından faydalı olabilir (Feltz, 1988a).

Bandura (1997), bireylerin tipik olarak belirli kaynaklardan gelen bilgilere aşırı derecede güvenerek diğerlerinden gelen bilgileri görmezden geldiğini ve bu tür bilgilere dayanan etkinlik beklentilerinin de kişinin kendi başarılarına dayanan beklentilerden daha zayıf olduğunu belirtmiştir.

1.3.1.4. Fizyolojik ve Psikolojik Olarak Hazır Olma Durumu

Bireylerin etkili olma inançlarını güçlendirmenin dördüncü yolu ise, stres reaksiyonlarını ortadan kaldırmak, olumsuz duygusal düşüncelerin ve fiziksel tutumların yanlış zihinsel düşüncelere dönüşmeden ortadan kaldırılabilmektir. Burada en önemli durum fiziksel ve duygusal tepkimelerin fazlalığı değil, verilen reaksiyonların nasıl anlaşıldığı ve değerlendirildiğidir. Kötümser bir bakış açısı, bireylerin hatalarını yetersizlik belirtileri olarak yanlış yorumlamalarına yol açar ve bu da özyeterliklerini azaltır. İyi bir ruh hali, öz-yeterlik inançlarını, motivasyonu ve başarıyı artırır aynı zamanda ekonomik anlamda yapılan işin karşılığı olarak refahı artıran karşılıklı bir süreç başlatır (Seligman, 1990).

Bandura (1997), fizyolojik uyarılmaların bireyler için en uygun uyarılma seviyesi olan optimal seviyede tutulması gerektiğini, bireylerin bu sayede en iyi şekilde işlev görme eğiliminde olduklarını belirtmiştir. Fizyolojik uyarılma eğrisel olarak öz-yeterlikle ilişkili olabilir. Bireyler, farklı performanslar altındaki fizyolojik uyarılmalarına bakarak kendi performanslarını değerlendirirler ve kişisel yeterliğin bir göstergesi olarak yorumlamayı öğrenirler.

Bazı bireyler fizyolojik uyarılmalarındaki artışları, beceriyi başarılı bir şekilde gerçekleştiremeyecekleri korkusu olarak yorumlarken, diğerleri bu durumu olumlu bir psikolojiyle gösterecekleri performansa hazırlık olarak yorumlayabilir. Yeteneklerine güvenmeyen bireyler, endişelerini yanlış bir yetersizlik işareti olarak yorumlayabilirler ve böyle bir yorum başarısızlığa yol açabilir. Oysaki yetenekleri hakkında kesin inanç sahibi olan bireyler, fizyolojik uyarılmadaki rutin dalgalanmalardan etkilenmez (Bandura, 1986; 1994).

1.3.2. Öz-yeterlik Süreçleri

Bandura (1997), bireylerin bir konu hakkında çözüm yolu bulma inancıyla hareket ederken izledikleri yöntemler ile yaşadıkları olaylar karşısında zihinlerinde oluşan duygu ve düşüncelerin kendilerini motive edip etkilediğini, yaşanan olumlu ya da olumsuz deneyimlerden sonra ulaşılan başarının, oluşan bu öz yeterlik sürecinden sonra geliştiğini ifade etmektedir. Bandura öz yeterlilik süreçlerini dört ana başlıkta toplamıştır.

Bunlar;

1- Bilişsel süreçler,

2-Motivasyonel süreçler,

3-Duygusal süreçler

4-Seçim süreçleridir.

1.3.2.1. Bilişsel Süreçler

Bilişsel olarak bir amaç doğrultusunda gerçekleştirilen birçok davranış, bazı hedeflerin önceden belirlenmesi ile oluşmaktadır. Bireysel olarak hedeflerimizi belirlerken kabiliyetlerimizi bir süzgeçten geçiririz. Özyeterliliğin güçlü olması durumunda, bireylerin kendisi için belirlediği amaçlar da bir o kadar büyük olacak ve bu hedeflere olan inançları da artacaktır (Bandura, 1994, 2010).

Davranışların çoğu başlangıçta düşünce biçimindedir. Düşüncenin en önemli işlevi ise bireylerin her hangi bir konuda oluşabilecek olayların sürecini tahmin etmelerini sağlamak, günlük yaşamlarını etkileyen olaylar üzerinde kontrol sağlayabilecek yöntemler oluşturmaktır. Bireylerin etkinliklerine dair inançları, oluşturdukları ve tecrübe ettikleri olumlu ya da olumsuz tahmin senaryolarının türlerini etkiler. Etkili olma duygusu yüksek olan bireyler, performans için olumlu kılavuzlar sağlayan başarı senaryolarını görselleştirip, yanlış gidebilecek birçok şey üzerinde durarak bunları düzeltme yöntemleri geliştirebilirler. Ancak kendilerini verimsiz ve yetersiz olarak değerlendiren bireyler, kişisel eksikliklere ve olayların nasıl yanlış gideceğine odaklanarak performansı zayıflatan başarısızlık senaryolarını görselleştirmeye daha eğilimlidirler (Bandura, 2010).

1.3.2.2. Motivasyonel Süreçler

Kişisel etkinlik inançları, motivasyonun kendi kendini düzenlemesinde önemli rol oynamaktadır. Motivasyon çoğu insan tarafından bilişsel olarak üretilir. Bilişsel motivasyonda, bireyler kendi kendilerini motive ederler. Neleri başarabileceklerine olan düşüncelerini olgunlaştırıp, meydana gelebilecek olan olumlu ya da olumsuz durumların sonuçlarına göre davranış biçimleri oluştururlar. Ayrıca bireysel olarak hedefler belirlerleyip gelecekte gerçekleştirmek için eylem planlarını oluştururlar (Bandura, 2000, 2010).

Motivasyon, performans ortaya koyacağımız bir konuda olumlu ya da olumsuz bir düşünce veya davranış biçiminin doğuracağı sonuçlar ve bu sonuçların üreteceği beklenti

değeri şeklinde ifade edilebilir. Bireyler, fiziksel zihinsel ve ruhsal kapasitelerine göre hareket ederek gerçekten yapabileceklerine inandıkları konularda motive olarak eyleme geçerler. Hedefin zorlukları ve kişinin kendi kazanımlarını değerlendirme tepkisi ile kendini etkileme kapasitesi, büyük bir bilişsel motivasyon mekanizması olarak çalışmasını sağlamaktadır. Belirlenen amaçlar, motivasyonu ve hareketlerimizi doğrudan düzenlemek yerine, çoğunlukla kendi kendini harekete geçirme şeklinde ortaya çıkar. Motivasyonel hedeflerimizi belirlerken düşüncelerimiz, bilişsel bir karşılaştırma sürecinden geçerek oluşur (Bandura, 1994, 2000, 2010).

1.3.2.3. Duygusal Süreçler

Sosyal, kültürel, bilimsel, sportif yada akademik alanda başarılı olmuş, öz yeterlilik inancı yüksek kişilerin; kendilerinden sonra gelen ve kendileriyle benzer özellikler taşıyan bir çok kişiye rol modellik yaptığı söylenebilir. Takım liderleri ya da yöneticilerin çalışanlarına, yapmış olduğu işlerde olumlu geri bildirimlerle destek olmaları veya teşvik edici yönde güdülemeleri, onların öz yeterlilik davranışı sergilemeleri konusunda gelişmelerine olumlu yönde katkıda bulunabilir. Bunun tam tersi yönde baktığımız zaman olumsuz güdülemeler, olumsuz duygu ve kaygı belirten ifadeler, bireyin öz yeterlilik davranışını olumsuz yönde etkileyebilir. Öz yeterlilik davranışları yüksek kişiler ile diğer bireyleri birbirinden ayıran en önemli özelliklerden biri de hedef - yeterlik ilişkisidir. Bireylerin problemlerle başa çıkma kabiliyetlerine olan inançları, zor durumlar karşısında strese ne kadar süre maruz kaldıklarını, depresyon yaşamalarını ve motivasyon düzeylerini etkilemektedir. Stres yaratan durumlar üzerinde kontrolü sağlamak için sahip olunan öz-yeterlik, kaygıların yönetilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Olumsuz düşünce, kaygı ve endişe üzerinde kontrol uygulayabileceklerine inanan bireyler, olumsuz düşüncelerle beyinlerini meşgul etmezken, tehditleri yönetemediklerine inanan bireyler ileri derecede kaygılıdırlar. Algılanan başa çıkma öz yeterliği, kaygı uyarılmasından ziyade kaçınma davranışını da düzenlemektedir. Öz-yeterlik duygusu yüksek olan bireylerin zor durumların ve tehdit edici faaliyetlerin üstesinden daha kolay geldiği görülmektedir (Bandura, 1994, 2010).

Öz-yeterlik düşüncesi yüksek olan kişilerin kendileri için oluşturdukları hedefler o kadar büyük ve aldıkları kararlar da o kadar gerçekçi olur. Düşük öz-yeterlik inancına sahip olan kişiler, zorluklar karşısında çabuk pes ederler. Kişinin herhangi bir alanda geçmişteki

başarısı, tecrübeleri, aynı alanda veya benzer olaylarda kişiden beklenen başarıyı arttırarak öz-yeterlik düşüncesini pozitif olarak etkiler (Bandura, 1997).

Öz yeterlik konusunda yapılan başka bir çalışmada öz yeterlik kişinin olumlu ya da olumsuz durumların üstesinden gelebilmek için ihtiyacı olan eylemleri ne ölçüde iyi yapabildiklerine olan inançları olarak tanımlanır. Öz yeterlik düşüncesi, kişinin doğru ya da yanlış işler yapma eylemini etkilediğini, aynı zamanda bireyin gelecekte karşılaşacağı bir sorunu çözmek, bu sorunla baş edebilmek için ne kadar çaba harcayabileceği ve ne kadar ısrarcı olabileceğinin göstergesi olduğu fikrini vermektedir (Alabay, 2006).

Yine farklı bir görüşte olumlu öz yeterlik algısı, bireylerin yaşamları boyunca nasıl yol alacaklarını, elde ettikleri başarılı sonuçlarla zorluklara karşı nasıl göğüs gereceklerini şekillendirmektedir (Greenstein, 2000).

1.4. Akademik Öz Yeterlik

Öz yeterlik rastgele bir duruma göre kişinin bir problemi ortadan kaldırabilme inancı olarak belirtilirken, Akademik öz yeterlilik; kişinin akademik bir sorunu beklentiler ölçüsünde ve istenilen düzeyde çözebileceğine olan güvenini temsil eder (Gore, 2006). Akademik öz yeterlilik, bireylerin akademik işlevlerinin istenilen düzeye ulaşabilmelerine olan inancıdır (Millburg, 2009).

Öğrencilerin öz yeterlilik düzeyleri, bireysel başarı durumları ile başarılı olunamayan durumlarda gösterdikleri yönelimleri, sonuca tesir etmektedir (Bong, 2004).

Toplum bilimciler, öz yeterlik düzeyleri belirgin öğrencilerin akademik olarak ödevleri başarabilme düzeyine yönelik bireysel karar ve düşüncelerinin, akademik çalışmalarını ciddi ölçüde etkilediğini belirtmişlerdir. (Pajares ve Miller,1997), Öğrencilerin öz yeterlik düzeylerini; akademik olarak ödevlerinde ve görevlerinde gösterdikleri başarılar, öğrenme konusunda gösterdikleri mücadele, içinde buldukları olumsuz durum karşısında sergiledikleri savaşıma ya da kaçınma özelliğinin belirlediğini vurgulamıştır.

Bir işe kabul öncesinde kişinin talep edilen iş konusyla ilgili öz yeterlilik düzeyi çeşitli yöntemlerle (sözlü-yazılı mülakat, deneme v.s) ölçülerek, yeterlilik düzeylerinin olup olmadığı belirlenebilir. Akademik öz yeterliği diğer öz yeterlilik çeşitlerinden ayırmak için

ise bireyin fiziksel ve ruhsal özelliklerinden farklı olarak, problemi çözme yetkinliğine yönelik bilişsel sonuçları kendinde bulundurup bulundurmadığına bakılabilir.

Akademik öz yeterlik tutumu bireylerde farklı zeka işlevleri sayesinde gerçekleştiği gibi farklı alanlarda da değişim gösterebilir. Örneğin Gardner (1983)'in çoklu zeka kuramına göre sayısal zekaya sahip bir kişinin fizik dersinde vektör konusuyla ilgili problem çözme yeterlik algısı ile kinestetik zeka gerektiren beden eğitim ve spor dersinde öne takla atma öz yeterlik algısı arasında farklılık gözlemlenebilir. Bir başka farklılık yarışmacı olma özelliğidir. Örneğin, öğrenciler arası akademik bir yarışın olduğu sınıfta akademik öz yeterliliği yüksek bir öğrenci, genel başarı düzeyinin düşük olduğu bir sınıfa göre öğrenme hususunda daha üst düzey yeterlilik gösterir. Düşük öz yeterliliğe sahip bireyler, çok emek harcanmadan hazırlanan ödevleri bitirmeye ve olası bir başarısızlık karşısında bu durumdan rahatsızlıklarını belirtme eğilimleri göstermeye yatkındır. Bu kişiler, kendi hayatları ile ilgili kararları verme gücüne sahip değilmiş gibi davranırlar. Daha kolay ödevlerde bile düşük öz yeterlilik seviyesine sahip olduklarından kapasitelerini ve kabiliyetlerini istenilen düzeyde kullanamazlar (Eisenberger vd., 2005).

Buldukları başarısız olma durumundan rahatsız olmayıp çalışmamayı, öğrenmemeyi, kanıksamış, geç öğrenen çocuklar, kendilerine güvenme noksanlığı konusunda benzerlik gösterir. Öğrencilerin zor bir konuyla yüz yüze geldiklerinde kendilerine olan inançları olumsuz olarak geliştiği ve daha çok endişelenmeye başladıkları görülmüştür (Shaughnessy and Scott 1986).

Akademik öz yeterlik düzeyleri yüksek öğrenciler daha dayanıklı bir mental kapasiteye sahiptirler ve amaçlarına ulaşmak için yılmadan çaba sarf ederek engeller karşısında farklı çözüm yolları üretirler. Akademik öz yeterlik düzeyleri düşük olan öğrenciler ise başarısız oldukları derslerde akademik olarak gelişim yerine kaçış yolunu tercih ederek okuldan uzaklaşırlar. Öğrencilerin akademik öz yeterliliklerini olumlu olarak arttırmasının birden fazla faydası bulunmaktadır. Akademik öz yeterlik ile akademik başarı arasında sağlam bir bağ bulunur. Akademik öz yeterlik düzeyleri yüksek olan öğrenciler, zorluk derecesi yüksek durumlarla daha kolay baş ederek çözüm yolları bulurlar (Millburg, 2009).

(Bouffard-Bouchard 1991), yüksek öz yeterlik inancına sahip lise öğrencilerinin sorun çözme tutumlarında öz yeterlikleri alt düzeyde olan lise öğrencilerinden daha istekli bir tutum sergilediklerini belirtmişlerdir.

1.4.1. Akademik Öz Yeterlik Boyutları

1.4.1.1. Teknik Boyut

Kişinin yapması istenen ödevleri gerçekleştirmek için sahip olması gereken ilmi birikim ile problem çözme yöntemleri gerçekleştirebilme yeterliğini elinde bulundurabilmesi şeklinde ifade edilebilir. Teknik boyut; elde edilen kazanımların, çalışmalar sırasında kullanılabilme, etkinliği gerçekleştirebilme yetkinliğidir. Bireyin belirli bir aşamadan sonra teknik boyutla ilgili bilgi birikimi, psiko-motor gelişimi, nörolojik emek göstererek ortaya çıkan kazanımı, farklı bir çalışmayı yapabilecek düzeyde olması, kişiyi diğerlerinden ayıran bir özelliktir. Bir çalışmanın olumlu bir şekilde sonuçlanması için ilim, strateji ve tekniklerin harekete geçirilmesi, kabiliyetin teknik boyutunu oluşturur. Teknik boyut; bireyin eğitim, öğretim, olgunluk ve yetkinliğine göre aldığı eğitim neticesinde yaptırılmak istenen işi yapabilme, bir ödevi hedefine göre dizayn edip elverişli biçimde gerçekleştirebilmesidir (Aykut Ç. 2020).

1.4.1.2. Sosyal Boyut

Bireylerin sosyal bütünlük içerisindeki edindiği yere statü denilir. Sosyal statü ise bireyin içerisinde bulunduğu sosyal yapının kendisine biçtiği roldür. İki tür Sosyal statü vardır.

* Sahip olunan statü

* Başarılan statü.

Sahip olunan statü; bireyin yaradılıştan gelen ve uzun emekler vererek ortaya çıkardığı kişiliği ya da kimliğidir. Başarılan statü ise bireyin kişisel emekleri ile gerçekleştirdiği, toplumda edindiği saygınlık sonucu oluşan sosyal alandır. Statü kavramı bireyin tutumlarına yönelik olarak devamlı değişim gösterebilir. Fakat bireyin elinde bulundurduğu pozisyonunda herhangi bir şekilde etkisi bulunmamaktadır. Statüsel saygınlık bir sosyal değerlendirmedir. Statüye yönelik bakış, bireyin bir işi ne kadar başarılı bir şekilde yerine getirdiğine yönelik takdirdir (Biricik, 2015).

1.4.1.3. Bilişsel Boyut

Biliş, kişinin bir problemi, belli bir zamanda, belli bir fiziki ve sosyal çevrede, sahip olduğu bilgi birikimi ile çözüme kavuşturacağına olan inancı, arzusu ya da bakış açısı

şeklinde tarif edilir. İdrak ile ilgili tarif edilen tüm tanımlar biliş olarak tanımlanabilir. Bilişsel kuram, kişinin etrafına yönelik ne şekilde bilgi edindiği, olayları nasıl idrak ettiği, etrafındaki sosyal yapıyla ne tarz ilişkiler gerçekleştirdiği ile beraber, insanlar üzerinde nasıl bir tesir bıraktığıyla ilgilidir (Biricik, 2015).

Sosyalleşme dönemindeki şekliyle kişi, içerisinde bulunduğu olgunlaşma sürecinde benzerlik gösteren davranışlar sergileyip, bireysel olarak yaşamın inceliklerine göre hareket ederek yeni bilgileri öğrenme aşamasına gelir (Dever, 2010).

Sonuç olarak bakıldığı zaman bireylerin başarmış oldukları ya da yaptıkları iş her ne olursa olsun belli bir birikim sonucunda gerçekleşmektedir. Bu birikim öz yeterlik düzeyi gelişmiş, akademik olarak yetkinliğini ispatlamış ve sosyal açıdan kabul görmüş kişilerin gerçekleştirdiği eylemler olarak adlandırılabilir.

1.4.2. Öz-Yeterlik ve Spor İlişkisi

Sosyal ve bilişsel bir kuram çerçevesinde geliştirilen öz-yeterlik kuramı, insanların motivasyon ve davranışlarına aracılık etmek için ortak bir bilişsel mekanizma olarak ortaya çıkmaktadır. Öz-yeterlik, kişinin belirli bir sonuca ulaşmak için belirli eylemleri yürütebilme inancı olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1997).

Yapılan bu tanıma göre öz-yeterlik, duruma bağlı olarak özgül bir özgüven olarak düşünülebilir (Feltz, 1988a). Bu kuram, sporcular ve sportif performans için önemli bir rol oynamaktadır. İnsanların belirli seviyelerde performans gösterme yetenekleri hakkındaki kararlarını, davranışlarını (yani, faaliyetlerin seçimi, çaba harcamaları, kalıcılık), düşünce kalıplarını, zorlu ya da kaygı uyandıran durumlardaki duygusal tepkilerini etkilediği için öz-yeterlilik yapılan spor açısından bakıldığında sonuçları değiştirdiği düşünülen önemli etkenlerden biridir. Öz yeterlik, bireylerin sportif olarak kazandıkları başarılı sonuçlarda önemli bir etken olduğu gibi sporda gerekli öz yeterliliğe sahip olunmaması ise spor alanında ortaya çıkabilecek olumsuz edinimlerle yakından ilişkili olabilmektedir. Bundan dolayı öz-yeterlik, başarılı sporcuları hem performansları hem de zihinsel durumları açısından başarısız sporculardan ayıran kritik bir etkidir (Feltz ve ark., 1979; Feltz, 1988a).

Bandura (1997) performansı; teniste başarılı bir servis atışıyla kazanılan ace, basketbolda serbest atıştan elde edilen bir sayı ya da futbolda atılan bir gol gibi tanımlayıcı işaretlerle belirtilmesi gereken bir durum olarak tanımlamıştır. Öz-yeterlik ve

performans arasında anlamlı bir ilişki ortaya koymuştur. Bu ilişkiye göre öz-yeterlik performansı etkiler. Performans durumunun oluşturduğu devinim bir sonraki basamakta öz-yeterliği etkilemektedir.

Bandura (1997), Sportif performansta öz-yeterlik rolünü açıklarken başarılı performans ve azaltılmış rekabet kaygısının öncelikle bir sporcunun öz-yeterlik özellikleri tarafından belirlendiğini, Eysenck ve ark. (1978) ise bir sporcunun yüksek öz-yeterlik derecesinin oluşmasında sadece azaltılmış kaygının bir etkisi olduğunu ve bu azaltılmış kaygının başarılı performans ve öz-yeterliğin ana belirleyicisi olduğunu savunmuştur.

1.4.2.1. Sportif Öz-Yeterlilik

Feltz, ve diğ. (2008), sportif başarı ve elde edilen toplumsal statünün öz güveni yüksek sporcularda daha sık görüldüğünü, spor ile ilgili kaynaklar incelendiğinde en sık rastlanan konulardan birinde maddi kaygısı olmayan, psikolojik olarak rahat ve öz güven duygusu yüksek sporcuların ortaya koydukları performans açısından bakıldığında, bu gruptaki sporcuların diğer gruptaki sporculara göre daha başarılı olduğunu ifade etmişlerdir.

Herhangi bir sportif gruba yeni katılan genç bir sporcunun diğer sporcularla olumlu yönde iletişim kurması, takımdaşlık duygusunu geliştirmesi ve bununla birlikte katılımcılarla arasında güçlü arkadaşlık bağının oluşması, sporda başarıyı yakalayabilmesi için gereken en önemli koşullarından biridir. Sporcular, takım üyelerinin ortak düşüncesiyle hareket ederek hedef belirlerler. Başarıya ulaşmak için kendilerine biçilen rolleri uygulayıp, takım liderlerinin ya da çalıştırıcılarının belirleyeceği yöntemlerle hareket ederler. Bu yolda ilerlerken sporcuda oluşması beklenen asıl davranış, olumlu veya olumsuz sonuçlardan ders çıkararak kendisinde özgüven duygusunun gelişmesini sağlamaktır (Green, 2008, s. 129).

Sporla uğraşan bireylerin duyuşsal becerileri onların müsabaka anında ortaya koyacakları performans açısından bakıldığında çok önemli sonuçlara sebep olabilir. Elde edilen olumlu ya da olumsuz sonuçlar her sporcuda aynı kaygı durumunu oluşturmayabilir. Örneğin; futbolda sporcuların oynadıkları mevkiiler açısından bakıldığında kalecilerin ve forvetlerin durumları buna örnek olabilir. Kalecinin maçı gol yemeden tamamlaması, forvetlerin gol atarak müsabakanın kazanılmasında önemli rol oynaması bu sporculardaki kaygı düzeyinin olumlu bir şekilde seyretmesini sağlarken tam tersi bir durumda bu mevkiilerde oynayan oyuncuların kaygı düzeylerinin artacağı beklenebilir.

(Trotter, 1999, s. 861), kaygı düzeyi ile performans arasındaki ilişkiyi belirleyen durumun olumlu ya da olumsuz olarak ortaya konulan beceriler olduğunu ifade etmiştir. Spielberger (1966), sportif bir müsabakaya karşı oluşan kaygı düzeyini anlık ya da süregelen bir durum olarak ifade etmiştir. Ters-U eğrisi olarak bilinen bu yaklaşımda, devam eden kaygı durumu, bireyin mizacını, anlık kaygının ise bulunulan ortama ve duruma göre değişen geçici bir ruh halini oluşturmaktadır. Anlık kaygı geçicidir. Aniden oluşan bir tehdit ya da müsabaka anında meydana gelen bir engel karşısında ortaya çıkar. Bu düşünceden yola çıkarak, bireyin doruk performansına ulaşabilmesi için kaygı düzeyinin makul ve kabul edilebilir bir seviyede olması gerektiği söylenebilir (Cihan B.B. 2014).

Develi (2006) devam eden ya da anlık olarak ortaya çıkan kaygı düzeyinin birbirinden ayrılması gerektiğini ifade etmiştir. Anlık kaygı geçicidir. Endişe duyulan bir olaya ya da varlığa yakın olduğunda oluşmaya başlar. Bu durumdan uzaklaşıldığında etkisi azalır. Devam eden kaygı durumunda ise, bireyin olaylara karşı yaklaşımı çok farklıdır. En küçük bir olayda bile telaşlanıp başarısız olma ya da bu eylemi yapamayacakları hissine kapılarak yüksek bir kaygı düzeyiyle hareket ederler.

Lirgg (1991)'e göre sportif anlamda başarıyı oluşturan en önemli unsurlardan birini de bireyin kendisine olan öz saygısı oluşturmaktadır.

Sporla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde öz saygı ve sportif başarı arasında olumlu yönde bir bağ olduğunu ifade eden araştırmalar olduğu görülmektedir.

Vealey (1986) öz saygı adına yeni bir düşünce modeli geliştirmiştir. Bu düşünce ile hem bireyin öz saygısını ölçmüş hem de değerlendirme yapmaya olanak sağlamıştır. Sportif öz saygı modeline göre; kişilerin sportif anlamda başarıyı yakalayabilmeleri, ancak sahip oldukları kabiliyetlere duydukları yüksek inanç ile mümkün olabilmektedir. Bu durum iki önemli fonksiyon içermektedir. Bunlar anlık ve süregelen davranışlardır. Anlık ya da süregelen davranış yöntemiyle oluşan sportif öz saygı durumu ve bu duruma sebep olan etmenler incelendiğinde; spor kültürü, sporcuların kişilik özellikleri, sosyal çevreleri, aileden alınan destek düzeyi, erkek ya da kadın olmaları, müsabakanın zorluk derecesi, genetik yapıları vb. durumlar oluşturmaktadır. Buna ilave olarak sportif öz saygının oluşmasında bilişsel ve duyuşsal davranışların olgunlaşmasının ve gelişmesinin de katkısı olduğundan söz edilebilir (Lirg, 1991).

1.4.2.2. Sporda Öz-Yeterlik Çalışmaları

Bu bölümde sporda öz-yeterlik çalışmalarına yönelik ülkemizde ve dünyada yapılmış olan bazı çalışmalara değinilecektir.

Aslan (2017) farklı yaş gruplarında yer alan futbolcuların üzerinde yapmış olduğu çalışmada, futbolcuların genel öz-yeterliklerinin orta düzeyde olduğunu belirtmiştir.

Singh ve ark. (2009) 13-19 yaş grupları arasında yer alan kriket, voleybol, softbol ve atletizm sporcuları üzerinde yapmış oldukları çalışmada, okul - ulusal düzeyindeki sporcular ile okul - bölge sporcuları karşılaştırıldığında; okul - ulusal düzeyindeki sporcularının algılanan fiziksel yetenek, fiziksel öz sunum ve öz-yeterlik düzeylerine göre anlamlı olarak daha iyi, erkek sporcuların algılanan fiziksel yetenek haricinde fiziksel öz sunum ve öz-yeterlik düzeylerinin önemli ölçüde daha iyi olduğunu belirlemişlerdir.

Mouloud ve Elkader (2017) 16-19 yaşları arasındaki erkek amatör futbolcular üzerinde yapmış oldukları çalışmada, futbolcular arasında yüksek düzeyde öz-yeterlik olduğunu ve futbolcuların öz-yeterliklerinde, saha içinde buldukları pozisyonlara göre fark olmadığını belirtmişlerdir.

1.5. Tutum

Tutum, kişinin bir olay ya da bir varlık hakkındaki olumlu ya da olumsuz tavır ve düşüncelerinin davranışsal olarak yansımalarıdır. Sosyolojik ve psikolojik açıdan bakıldığında toplum psikolojisinin temel hareket tarzlarından biri olan tutum hakkındaki araştırmalar 19.yy 'ın sonlarına doğru yoğunluk kazanmıştır (Kağıtçıbaşı, & Cemalcılar, 2014; Çiçek, 2019, s. 13).

Tutum kavramı kişinin yaşamışlıkları, tecrübeleri sonucunda edindiği bilgi ve beceriler yardımıyla ilgi alanının içerisinde olan tüm varlık ve olaylar karşısında davranışlarına yön veren duyuşsal ve zihinsel uygulama yöntemi olarak ifade edilmiştir (Allport, 1967; Öncü,Keskin, & Küçükkılıç, 2016, s. 94).

Tutumlarla ilgili yapılan bütün betimlerin vardığı ortak sonuç, tutumlar bireylerin etrafındaki toplumsal konulara göstermiş oldukları tepkilerle anlaşılması mümkün olan ilk bilgi edinimidir. Tutum ifadesi birinci olarak toplumsal düşünce ve davranışlar hakkında bize bilgi vermektedir. Bu konuda ortaya çıkan ikinci durum ise tutumların bir refleks

harekete karşı hazır olması durumudur. Üçüncü durum ise tutumların duyuşsal, bilişsel ve eylemsel ifadelerden meydana gelmesidir. Dördüncü durum ise tutumların davranış haline gelmesi; ilk sezi, kanaat ve hissiyatların düzenli, planlı ve devamlı bir yapı içerisinde teşkil olmasıdır (İnceoğlu, 2004; Çoban,2019, s. 11-12).

1.5.1. Tutumu Oluşturan Ögeler

Tutumu meydana getiren üç temel unsurdan söz edebiliriz.İfade etmek gerektiğinde bunlar: Bilişsel öge, Duyuşsal öge, Davranışsal ögelerdir. Tutum yalnızca hissiyat ya da hareket olmamakla beraber, bilişsel öge, duyuşsal öge, davranışsal ögelerin toplamıdır (Kağıtçıbaşı, 2005; Çiçek, 2019, s. 15).

Tutumu ortaya çıkaran unsurlar arasında hiyerarşik bir iç düzen vardır. Bu kurama göre bireylerin herhangi bir konu ile ilgili bildikleri zihinsel öge, ona hangi duygular ile karşılık vereceklerini (pozitif, negatif ya da nötr) duyuşsal öge ve ona karşın hangi eylemleri göstereceklerini davranışsal öge ortaya koymaktır. Bu yönden düşünöldüğünde kişinin, olay, obje veya bireyler karşısında ortaya koyduğu zihinsel, davranışsal veya duygusal tepkiler tutumu ortaya çıkarmaktadır. Tutumu meydana getiren unsurlar birbirleriyle uyumlu olmadığı müddetçe tutumların ortaya çıkması mümkün görölmemektedir. Bu sebeple tutum davranışı, tutumu meydana getiren değerlerin bir arada toplanması ve aynı anda çalışması sonucu oluşın bir durum olarak düşünölmektedir (İnceoğlu,2010, s.20).

Bireylerin tutumları belirsiz durumlarda ve olaylar sonucunda ortaya çıkmazlar. Birey bir tutum objesini bilerek veya bilmeyerek algılayana, açık veya kapalı bir şekilde karşılık verene kadar tutumların ortaya çıktığı söylenemez. Spora karşı tutumumuzu; daha önceden hayatımızda tecrübe ettiğimiz olumlu ya da olumsuz tecrübeler, bizi etki altına alan ve düşüncelerimizi şekillendiren aile fertleri, öğretmenler, hoşumuza giden, hayran olduğumuz birini etkilemek, çok fazla kişinin olduğu ortama girerek sosyalleşmek veya sadece doğal olarak spora ilgi duymak, sevmek gibi sebepler ortaya koyar (Taştan, 2020, s. 19).

1.5.1.1. Bilişsel Öge

Bilişsel öge, genel olarak meydana gelen bir olayı, davranışı ya da davranışın sebeplerini anlama olarak ifade edilebilir (Karadağ, 2012, s. 30).

Tutumların bilişsel ögeleri tutum ile ilgili konular hakkındaki birikimlere, inanışlara dayanır. Bu bilgiler direkt yaşayış yolu ile edinilebileceği gibi, çevremizdeki başka insanların tecrübelerinden faydalanılarak da edinilebilir. Yazılı kaynaklardan okuyarak ya da çevremizdeki insanlardan veya görüntülü kaynaklardan izleme yöntemi ile de gerçekleştirilebilir. Fakat daha önce hiç yaşanmamış, ilk defa karşılaşılan bir durum karşısında herhangi bir tutum davranışı sergilemek mümkün değildir (Tavşancıl, 2005; Aydoğan, 2019, s. 13). Ayrıca bireyin bir obje ve duruma karşı içinde taşıdığı düşünceleri, inançları ve endişeleri ortaya koyması ve üst seviyeye çıkardığı değerlendirme sürecini içine alır. Bireylerde tutumun ortaya çıkabilmesi için her şeyden önce tutum davranışını oluşturacak nesne veya obje tarafından bir uyarma durumu ortaya çıkması gerekmektedir. Çünkü ortada bulunmayan, yaşanmamış bir durum ve unsura karşı bir tepki verilmesi ve buna ek olarak tutum oluşturulması olası değildir (Fishbein, & Ajzen 1975, s. 233-240; Temel, 2019, s. 38).

1.5.1.2. Duyuşsal Öge

Tutumları oluşturan duyuşsal öge, kişinin tutumla ilgili davranış veya olaylarla ilgili coşkusunu içinde barındırmaktadır. Tutuma devamlılık sağlayan, tutumlarımızı belirleyen veya biçimlendiren duyuşsal ögedir (Erdoğan, 1999; Varol, 2017, s.10-11). Duyuşsal öge, ayrıca objelere karşı ortaya çıkan duygusal refleksi belirtir. Örnek verecek olursak kızmak ya da kızmamak. Yapılan çoğu araştırma duygusal bileşenin önemini ortaya koyar. Bireyin her hangi bir durum ve objeye karşı ileri götürdüğü tutum, en basit tabirle bireyin o konuyla ilgili inançlarını araştırmakla gün yüzüne çıkmaz. Çünkü duygular bireylerin bilişsel süreci ile beraber çalışır ve ortaya çıkarılması zordur (Agarwal, & Malhotra 2005; Temel, 2019, s. 37).

1.5.1.3. Davranışsal Öge

Davranışsal öge, kişinin çevreden gelen herhangi bir ileti karşısındaki hareket yaklaşımına yönelik eylemlerini gösterir. Bu eylem yönelimi kişinin ifadeleri ya da diğer eylemlerinden gözlemlenebilir. Bu eylemler bireyin alışkanlıkları, kuralları ve oluşan durum ile direkt ilişkisi olmayan tutumlarının da etkisindedir (Tavşancıl, 2005; Kazanoğlu, 2019, s. 12). Ancak sergilenen davranış ve eylem direkt davranışsal öge ile ilgili değildir. Örneğin bir kişi basketbolla ilgili olumlu davranışlar sergileyebilir. Bu kişi basketbol oynamayı sağlık açısından yararlı bir spor dalı olarak düşünebilir (bilişsel öge), basketbol müsabakalarını tv.den takip etmeyi sevebilir (duyuşsal öge) ve basketbol oynama yöneliminde olabilir (davranışsal öge). Ancak bu kişi toplumdaki olumsuz düşünceler

sebebiyle eğitim alanı veya sokak ortamında basketbol oynamayabilir. Başka bir ifade ile bu kişi basketbol oynama isteğinde bulursa bile davranış açısından toplum tarafından uygun görülmeceğini düşünerek bu davranışından vazgeçebilir (Aras, 2013, s. 25-26).

1.5.2. Tutumların Oluşumu

Bireylerin iç dünyasında buldukları tutumların ortaya çıkmasında ve ilerlemesinde aile üyelerinin tutumlarının çok fazla etkisi bulunmaktadır. Çocuklar, aile üyelerinin yaptıkları hareket ve edimleri gözlemleyerek aynılarını yapma eğiliminde bulduklarında ebeveynlerine göre olumlu karşılanan edimler takdir edilip ödüllendirilirse çocukların bu davranış konusunda pozitif tutum edinmeleri desteklenmiş olmaktadır. İktisadi, politik ve dini konularda çocukların zihninde bulunan tutumların büyük oranda aile üyelerinin tutumlarına benzerlik göstermesi, tutumların ortaya çıkmasında aile unsurunun önemine örnek teşkil etmektedir (Karadağ, 2012, s. 37).

Bireyler sürekli kendini ileri taşıma ve yenileme zorunluluğunda olduğundan dolayı ailede gösterilen, öğretilen birçok tutum ve edim zaman ilerledikçe birey tarafından ortaya konulmaktadır. Ancak yeterli seviyede öğrenmenin ortaya çıkabilmesi için tutumların ilerlemesine yönelik olarak sürekli, ihtiyatlı ve programlı bir eğitim sürecine ihtiyaç duyulmaktadır (Üresin, 2012; Çiçek, 2019, s. 21).

1.5.3. Tutumların Değişimi

Tutumlar kişiden kişiye farklılık gösteren hayat şartları ile şekillenen bir yapıdadır. Genetik yapıdan kaynaklı değil sonradan yaşanan tecrübelerle edinilir bir davranış olduğu için öğrenme ile birlikte oluşur ve pekişir. Yaşam şartlarında bu değişim uzun süreli olduğundan farklılaşması da süre alır. Aile, eş dost, sosyal medyadaki ve sosyal hayattaki arkadaş çevresinin de bu durumun oluşmasında katkısı vardır. Kişide oluşan tutum dönüşüme karşı direnç oluşturur (Akpınar, 2006, s. 9).

Geniş bir ifade olan yaklaşımların, tüm edimsel unsurlarda kullanımı doğru ve uygun değildir. Örgütlenmiş bir görüş yapısına ilişkin olan eylemler yaklaşımı oluşturur iken örgütlenmemiş eylemler için yaklaşım kavramının kullanımı doğru ve uygun değildir. Olağan edim ve görüş oluşumlarından tutumu farklı bir yere taşıyan bu özellikler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir (Batmaz, Tolun & Isın, 1985, s. 260; Gökdağ, 2018, s. 27-28):

- Tutumlar doğuştan değil sonradan kazanılırlar. Öğrenme sürecinin bir unsuru olan tutumlar genetik yapıdan kaynaklanmazlar. Sosyalleşme ve kültürleşmenin bir sonucu olarak da ortaya çıkabilmektedir.
- Tutumlar genelde kısa süreli değil uzun süreli olarak gözlenebilir. Geçici müddet bir tutum oluşmaz. Oluştuktan sonra devam eder.
- Kişiler ve objeler arasındaki bağları belirlerler.
- Tutumlar kişiler ve objeler arasındaki ilişki mekanizması olarak görülürler.
- Tutumlar, birbirinden tamamen farklı birçok karşılaştırılabilir durum ve hususiyetin arasından kişinin kendisi tarafından oluşturulur. Birçok seçenek arasından yapılan bir seçimdir.
- Sosyal tutumlar tam manasıyla kişisel tutumların toplamı değildir. Ancak belirleyicisi olduğu söylenebilir.

1.5.4. Tutum ve Davranış İlişkisi

Tutum ile davranış arasında doğal bir bağ olduğu ortadadır. Tutumlar vakit ilerledikçe davranışların oluşmasına ve ilerlemesine zemin oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra kişinin ortaya koyduğu davranışların zaman ilerledikçe zihninde bulundurduğu tutumların farklılaşmasına ya da şekil değiştirmesine sebep olmaktadır. Diğer bir anlatım ile bazı zamanlarda tutumlar davranışları, bazı zamanlarda da ise davranışlar tutumları farklılaştırmakta ya da sağlamlaştırmaktadır. Bu durum tutum ve davranışların devamlı iletişim halinde bulunduğunu ortaya koymaktadır. Ancak tutumların şekil değiştirmeleri için öncelikli olarak bazı davranışları ortaya koyması gerekmektedir. Davranışların belirmesi ise sahip olunan tutumlar ile iç içedir. Bu açıdan tutumlar yalnızca edinimlerin ilk ortaya çıktığında değil, çoğu kez öncesinde de etkili olabilmektedir (İnceoğlu, 2010, s. 25).

Tutum, varlığını yalnızca bir takım gözle görülebilir ve anlaşılabilir davranışlarla kanıtlayabilir. Rastgele bir tutum objesiyle ilgili duygu, düşünce ya da edinim ifade edilmediğinde bireyde o edinim ve düşünceye ait durum bilinmesede, çevresindeki bireylerce gözlemlenemeyeceğinden tutum olduğu söylenemez. Tutumlar bizzat gözlemlenemez ancak kişinin davranışları dikkate alınarak kişinin tutumlarına ilişkin varsayımlar ortaya çıkarılabilir. Fakat gözlemlenememelerine karşın bireyin tutumları,

tutkuları ve hırsları davranış şekillerini oldukça etkilemektedir (Çetin, 2003;Aydoğan, 2019, s. 14).

1.5.5. Spora Karşı Tutum

Sporda istenilen başarılarla ulaşabilmesi bireylerin spora yönelik tutumları ile yakından ilişkilidir (Başer, 2009; Çiçek, 2019, s. 22). Genç bireylerin sahip oldukları bireysel kabiliyet ve sportif faaliyetler içinde oluşturdukları başarılar, spora karşı yaklaşımlarını belirlemektedir. Olumsuz bir tutumun oluşmasına bir örnek verecek olursak; daha önce güreş sporuna özgü suplex tekniğini hayatında hiç yapmamış olan bir kişi bu tekniği uygulama safhasında, hareketi tekniğe uygun bir şekilde yapamama durumu ile karşılaşacaktır. Buna ek olarak kişinin bu eylemi gerçekleştirirken vücudunda sakatlık oluşma olasılığı da yüksektir. Bu durum kişinin diğer spor dallarına ait hareketleri uygularken geri durmasına, güreş sporuna özgü hareketleri yaptığı anlarda karşılaştığı olumsuz durumları anımsamasına ve spora karşı olumsuz yaklaşımlar ortaya koymasına sebep olmaktadır. Bu durum karşısında kişinin güreş sporuna ait hareketlere ve tekniklere karşı olumsuz bir davranış sergilemesi olağan bir durum olarak karşılanacaktır (Aras, 2013).

1.5.6. Spora Yönelik Tutumların Oluşması ve Değişmesi

Aile içinde yaşadığımız olaylar, ebeveynlerimizden gördüğümüz ve tecrübe ettiğimiz her türlü davranış şekilleri, bireysel olarak tutumlarımızın temelini oluşturur. Ebeveynlerin, kendilerinin yaptığı davranışlara benzer şekilde çocukları tarafından taklit edilmeleri ve bu davranışların kendileri tarafından takdir görmesi olumlu yada olumsuz bir çok davranışın bilinçli veya bilinçsizce çocuklar tarafından öğrenilmesine olanak sağlamıştır. Bu sebeple politik, iktisadi ve dini konularda çocuklarla ebeveynlerinin tutumlarının birbirlerine benzerlikler gösterdiği gözlemlenmiştir (Karadağ, 2012, s. 37).

Tutumların ortaya çıkmasına farklı faktörler sebep olmaktadır. Guire, Reich-Adcock ve Lambert'in bu konuda ortaya koydukları çalışmalardan yola çıkarak tutumların oluşmasını etkileyen faktörleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Kalıtsal Faktörler,
- Bedensel Koşullar (olgunlaşma, hastalık, zararlı madde alışkanlığı vb. gibi),
- Edindiğimiz Tecrübeler,

- Karakter,
- Sosyalleşme Süreci
- Grup Üyeliği,
- Sosyal Statü.

Görüldüğü üzere ilk dört madde direkt olarak kişinin kendi bireysel özellikleri ile ilgili kavramlardır. Diğer üç madde ise kişinin sosyal yaşantısından elde ettiği sosyo-psikolojik özellikleri ile ilgilidir (Karadağ, 2012, s. 38).

Tutum ilerleme gösterebilen bir durum olmasıyla beraber, bazı zamanlarda tutumların geri plana düşmesi de olasıdır. Hangi tutumların hangi seviyede ilerleyeceği ya da farklılaşacağı, kişiden kişiye ve toplumlar arası farklılıklara göre değişim göstermektedir. İfade ve kural öğrenme edinimleri ile karşılaştırıldığında tutumlar çok güçlü bir duruma sahiptir. Bireyler sürekli olarak ilerleme ve yenilenme ihtiyacı hissettiklerinden ebeveynler tarafından öğretilen edinimler zaman ilerledikçe kendini yeni tutum ve davranışlara bırakır. Fakat yeterli seviyede öğrenmenin oluşabilmesi için tutumların ilerlemesine yönelik disiplinli planlı ve programlı bir eğitim dönemine ihtiyaç duyulmaktadır (Üresin, 2012 Çiçek, 2019, s. 21).

1.6. Akademik Öz Yeterlilik ve Spora Yönelik Tutum ile İlgili Yurt İçinde ve Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar

Bu günün öğrencileri, edindikleri bilgi ve sportif deneyimleriyle yarının öğretmenleri, antrenörleri, yöneticileri ve liderleri olarak gelecekte çocuk ve gençleri yetiştirmek üzere sosyal yaşamda önemli bir rol için hazırlanan genç nüfusun bir parçasıdır. Teknolojinin ilerlemesi ile birlikte fiziksel aktivite eksikliği, hareketsiz yaşam tarzı, yetersiz diyet, kilo alımı, sigara, alkol ve ilaç tüketimi ile ortaya çıkan mevcut problemler öğrencileri spordan uzaklaştırmış yetenekli sporcuların da başarılı olmalarını olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Bu nedenle genç sporcuların yetişmesi ve sporda başarıyı yakalayabilmelerini sağlamak için motivasyon, öz yeterlilik ve spora yönelik tutum ile ilgili çalışmaların sayısı da artmıştır. Aşağıda bu konuda yapılan çalışmaların bir bölümüne yer verilmiştir (Taştan, Z.(2020).

1.6.1. Yurt İçinde Yapılan alışmalar

- * Bingöl (2017) alışmasında, öğrencilerin spora katılım güdülerinin, spora yönelik olumlu tutum oluşturmalarına katkı sağladığını belirtmiştir.
- * Eri (2018) alışmasında, spora özđü başarı motivasyonu ile tutum arasında olumlu yönde bir ilişkinin var olduğunu belirtmiştir.
- * Uluşık, Beyleroğlu, Suna ve Yalçın (2016) araştırmaları sonucunda bireylerin beden eğitimi dersine yönelik tutum düzeyleri ile akademik güdülenme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin var olduğunu belirtmişlerdir.
- * Keskin, Öncü ve Küçük (2016) ortaokul öğrencileri üzerinde yürüttükleri çalışmalarında, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ve öz yeterlikleri arasında olumlu yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır.
- * Yıldırım, Araç ve Uslu (2018) alışmalarında, lise öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı sonucunu elde etmişlerdir.
- * Türkmen, Abdurahimoğlu, Varol ve Gökdağ (2016) üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumlarını inceledikleri çalışmalarında, öğrencilerin spora yönelik tutumlarının yaş değişkenine göre değişmediği ancak cinsiyet ve spor yapma durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiklerini belirtmişlerdir.
- * Kangalgil, Hünük ve Demirhan (2006) alışmalarında, öğrencilerin yaşları büyüdükçe spora yönelik tutum puanlarının arttığını ve aynı zamanda erkek öğrencilerin ve sporcu lisansına sahip olan öğrencilerin tutum puanlarının daha yüksek olduğunu kaydetmişlerdir.

1.6.2. Yurt Dışında Yapılmış alışmalar

Sporda motivasyon, öz yeterlik ve spora yönelik tutum ile ilgili yurt dışında da çok sayıda çalışma yapılmıştır. Aşağıda yapılan bu çalışmaların bir bölümine yer verilmiştir.

- * Luszczynska ve diğerleri (2005) öz yeterliğin tutumlar üzerinde etkisi olduğunu vurgulamıştır.

- * Salehnia, Mizany, Nasrollah ve Rahimizadeh (2011) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada, yaş faktörünün spora yönelik tutum üzerinde etkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.
- * Subramaniam ve Silverman (2007) ortaokul öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, öğrencilerin spora yönelik tutumlarının sınıf düzeyinde farklılık gösterdiğini belirtmişlerdir.
- * Mota (2007) cinsiyet, yaş ve spor davranışı arasındaki ilişkiyi tanımlamak için yaptığı çalışmada, yaş grubu arttıkça, organize spor aktivitelerinin hem erkek hem de kadın bireylerde haftalık aktivitenin nispeten daha önemli bir bileşeni haline geldiği sonucuna ulaşmışlardır.
- * Säfvenbom, Haugen ve Bulie (2015) Norveç'te ortaokul ve lise öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada, Beden Eğitimi dersine yönelik tutum ile sporda güdülenme arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Sonuçlar; kadınların spora karşı erkeklere göre daha az olumlu bir tutum bildirdiği ve her iki cinsiyet için de pozitif tutumun yaş ilerledikçe azaldığı görülmüştür. Okulda ve okul dışında spora katılım sağlayan sporcuların sporda güdülenme ve spora yönelik olumlu tutum puanlarının yüksek olduğu belirtilmiştir.
- * Kwan ve Bryan (2010) çalışmalarında, egzersize duyulan duygusal tepkinin tutumlar ve öz yeterlik açısından daha fazla motivasyon sağlayıp sağlamadığını test etmişlerdir. Çalışmanın başlangıcında ve üç ay sonrasında yaptıkları ölçümlerde bireylerin spora karşı daha olumlu tutumlar sergiledikleri ve öz yeterliklerinin daha yüksek olduğu kaydedilmiştir. Ayrıca üç ay sonrasında yapılan ölçümlerde spora yönelik olumlu tutum sergileme davranışında istikrar görülmüştür. Katılımcıların spora katılım güdüsünün arttıkça spora yönelik olumlu duyguların yani tutumların arttığı söylenmektedir. Dolayısıyla spora duyulan olumlu tutumun öz yeterlik ve güdülenmeden etkilendiği belirtilmiştir.
- * Murcia, González, Coll ve Pérez (2009) 14-16 yaş arası 440 İspanyol öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik güdülenmelerinin artması durumunda spora yönelik tutumlarında olumlu yönde arttığı sonucuna ulaşmışlardır.

* Buonamano, Cei ve Mussino (1995) gençlerin neden spor programlarına katıldığını anlamak için yaptıkları çalışmalarında, bireylerin spora katılım güdülenmeleri arasında cinsiyet, yaş, spor, ebeveynlerin eğitim düzeyi ve coğrafi alan bakımından farklılıklar bulunmuştur.

Sonuç olarak ulusal ve uluslararası alanda yapılan akademik öz yeterlilik ve spora yönelik tutum çalışmaları incelendiğinde yaş, cinsiyet ve spor yapma, ailede spor yapan olma durumu ve gelir düzeyi değişkeninin sınıf düzeyleri ilerledikçe farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir.

2. BÖLÜM

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışma Aydın İncirliova Spor Lisesi öğrencilerinin akademik özyeterlilik düzeyleri ve spora yönelik tutumlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın yöntem kısmında araştırmaya yönelik model, evren ve örneklem büyüklüğü, verilerin toplanma süreci ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, nicel araştırma modeli kapsamında yürütülmüştür. Nicel araştırma modelleri; tarama çalışması, meta-analiz, deneysel model, korelasyon araştırma, tek denekli araştırma, nedensel- karşılaştırma, tasarım ve geliştirme araştırması olmak üzere çeşitli alt başlıklara ayrılır. Anket çalışmaları, nicel yaklaşımın bir ürünü oldukları için genelde istatistiksel yöntemler kullanılır. Veriler sayısal rakamlara veya formüllere dayandırılır (Çepni, 2001, 40). Bu çalışmada nicel araştırma modeli kapsamında tarama deseni kullanılmıştır. İlişkisel Tarama Modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasındaki değişimi ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan çalışmalardır (Karasar, 1991). Bu model diğer araştırmalara göre daha fazla örneklem grubuyla çalışılan bir yöntemdir.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini Spor Liselerinde öğrenim gören öğrenciler oluştururken, araştırmanın örneklemini 2021-2022 eğitim öğretim döneminde Aydın İncirliova Spor Lisesinde öğrenim gören 9. 10. 11. ve 12.sınıf öğrenciler oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Yöntemi

Veriler, katılımcılara Google Formlar üzerinden ulaştırılmış ve katılımında gönüllülük esas alınmıştır. Toplamda 221 öğrenciye ulaşılmış olup aykırı uç değerler analizi sonucu 3 form değerlendirmeye alınmamış ve toplamda 218 form değerlendirmeye alınmıştır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmayla ilgili verilerin toplanması için kullanılan anket üç bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde Demografik Bilgiler, ikinci bölümde Akademik Öz Yeterlik Ölçeği (AÖY), üçüncü bölümde ise Spora Yönelik Tutum Ölçeği bulunmaktadır.

2.5. Demografik Bilgiler (Kişisel Bilgi Formu)

Katılımcılara ait cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, haneye giren aylık toplam gelir, kardeş sayısı gibi bilgilerini belirlemeye yönelik araştırmacı tarafından oluşturulan 8 soruluk kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

2.5.1. Akademik ÖzYeterlik Ölçeği (AÖY)

Owen ve Froman (1988) tarafından geliştirilen ve Ekici (2012) tarafından Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılan Akademik Öz Yeterlik (AÖY) ölçeği 5'li Likert tipinde olup İfadeler 1'den 5'e kadar değerlendirilmiştir. Ölçek; sosyal statü, bilişsel uygulamalar ve teknik beceriler boyutlarından oluşmaktadır. Sosyal statü boyutu: 2, 3, 4, 11, 14, 15, 16, 17, 25 ve 27. maddelerdir. Bilişsel uygulamalar boyutu: 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 30, 31, 32, 33. maddelerdir. Teknik beceriler boyutu: 23, 26, 28, 29 maddeyi içeren 4 maddedir. Ölçek ifadeleri 1'den 5'e kadar olup ; 5 puan "Oldukça Fazla", 4 puan "Fazla", 3 puan "Kısmen Fazla", 2 puan "Az" ve 1 puan "Oldukça Az" olarak değerlendirilmiştir.

2.5.2. Spora Yönelik Tutum Ölçeği

Şentürk (2012) tarafından geliştirilen spora yönelik tutum ölçeği 25 maddeden oluşan ve "Spora İlgi Duyma" faktörü, "Sporla Yaşama" Faktörü ve "Aktif Spor Yapma" faktörü olarak üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek minimum puan 25 ve maksimum puan 125'tir. Ölçekte 5'li Likert tipi ile derecelendirilen ölçek kullanılmıştır. Ölçek boyutları; Spora ilgi duyma: 7, 8, 9, 12, 13, 18, 23, 24, 25, 26, 28 maddeleri, Sporla yaşama: 1, 3, 5, 6, 17, 22, 27 maddeleri, Aktif spor yapma: 2, 10, 11, 16, 20, 21 maddelerden oluşmaktadır.

2.5.3. Verilerin Analizi

Bu çalışmada araştırma bulguları, katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda SPSS 25.0 paket programı ile yapılmıştır. Katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, sınıf düzeyleri,

anne baba eğitim durumları, gelir durumları, kardeş sayıları, yaptıkları spor branşları, ailede başka spor yapan birey olup olmadığını tespit etmeye yönelik tanımlayıcı istatistikler ve frekans dağılımları hesaplandı. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan Kolmogrov Smirnov testi sonucu parametrik test varsayımlarının sağlanmadığı, bunun sonucunda ikili değişkenler için Mann Whitney U, ikiden fazla değişkenler için Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Ayrıca özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının ilişki olup olmadığı Spearman Korelasyon katsayısından (r) yararlanılmıştır.

2.6. Araştırmanın Hipotezleri

S.1. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumları arasında ilişki var mıdır?

S.2. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumları hangi düzeydedir?

S.3. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının yaptıkları spor branşları arasında fark var mıdır?

S.4. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının sınıf değişkeni arasında fark var mıdır?

S.5. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının cinsiyet değişkeni arasında fark var mıdır?

S.6. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının anne eğitim durumu değişkeni arasında fark var mıdır?

S.7. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının baba eğitim durumu değişkeni arasında fark var mıdır?

S.8. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının kardeş sayısı değişkeni arasında fark var mıdır?

S.9. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının yaş değişkeni arasında fark var mıdır?

S.10. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının ailede başka spor yapan birey olup olmadığı arasında fark var mıdır?

S.11. Katılımcıların akademik özyeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumlarının gelir durumları arasında fark var mıdır?

3. BÖLÜM

3. BULGULAR

Tablo 3.1. Demografik Değişkenler

Değişkenler		f	%
Yaş	13-14 yaş	44	20,2
	15-16 yaş	66	30,3
	17-18 yaş	108	49,5
	Toplam	218	100,0
Cinsiyet	Kadın	80	36,7
	Erkek	138	63,3
	Toplam	218	100,0
Sınıf	9. sınıf	40	18,3
	10. sınıf	27	12,4
	11. sınıf	56	25,7
	12. sınıf	95	43,6
	Toplam	218	100,0
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	70	32,1
	Ortaokul	67	30,7
	Lise	69	31,7
	Üniversite	12	5,5
	Toplam	218	100,0
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	66	30,3
	Ortaokul	66	30,3
	Lise	68	31,2
	Üniversite	18	8,3
	Toplam	218	100,0
Kardeş Sayısı	Tek kardeş	60	27,5
	2 kardeş	63	28,9
	3 kardeş	54	24,8
	4 kardeş ve üzeri	41	18,8
	Toplam	218	100,0
Brans	Bireysel sporlar	90	41,3
	Takım sporları	128	58,7
	Toplam	218	100,0
Ailede Başka Spor Yapan Olma	Evet	70	32,1
	Hayır	148	67,9
	Toplam	218	100,0
Gelir	Kötü	20	9,2
	Orta	161	73,9
	İyi	37	17,0
	Toplam	218	100,0

Tablo 3.1’de katılımcıların sosyo demografik özelliklerini belirlemeye yönelik frekans tablosu yer almaktadır. Tabloda kategorik değişkenlerde en yüksek yüzdelere göre sıralama yaparsak; katılımcıların çoğunun 17-18 yaş aralığında olduğu (%49,5), cinsiyet değişkeninde erkek öğrencilerin çoğunlukta olduğu (%63,3); sınıf değişkeninde 12. sınıfların çoğunlukta olduğu (%43,6); anne eğitim durumu değişkeninde ilkokul mezunları (%32,1); baba eğitim durumunda lise mezunları (%31,2); kardeş sayısı değişkeninde 2

kardeş olan katılımcılar (%28,9); spor branşında takım sporu yapan katılımcılar (%58,7); ailesinde kendisinden başka spor yapan olmayan katılımcıların (%67,9) ve orta düzey gelire sahip katılımcıların (%73,9) dan oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3.2. Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Ölçek	Cronbach Alpha Katsayısı
Akademik Özyeterlik Ölçeği (AÖY)	0,908
Spora Yönelik Tutum Ölçeği (SYT)	0,923

Tablo 3.2'ye göre Akademik Özyeterlik ölçeği Cronbach Alpha Katsayısı 0,908; Spora Yönelik Tutum Ölçeği Cronbach Alpha Katsayısı 0,923 olduğu ve bu sonuçla her iki ölçekte yüksek düzeyde güvenilir olduğu görülmektedir.

Tablo 3.3. Ölçklere İlişkin Normallik Analizi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Kruskal WallisH (p)	Statistic	df	Kruskal Wallis H (p)
AÖY	,067	215	,020	,985	215	,021
SYT	,119	215	,000	,891	215	,000

Tablo 3.3'e göre elde edilen veriler değişkenlerin dağılımının normalliği, katılımcı sayısının 50'den fazla olması sebebiyle Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Kolmogorov-Smirnov testi sonucuna göre anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olduğundan çalışmada nonparametrik testler kullanılmıştır. Kolmogorov-Smirnov testi sonucuna göre ikili değişkenler için Mann-Whitney U testi, ikiden fazla grupları tespit etmede Kruskal-Wallis H Testi kullanılmıştır.

Tablo 3.4. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ve Spora Yönelik Tutum Düzeylerine İlişkin Tanımlayıcı Değerler

	Değişkenler	Minimum	Maximum	\bar{x}	Ss
Akademik Özyeterlik	Sosyal statü	10,00	44,00	26,8394	6,11615
	Bilişsel uygulamalar	16,00	86,00	50,5413	12,19241
	Teknik beceriler	4,00	20,00	12,0047	2,96282
	Akademik Özyeterlik	28,00	150,00	89,1101	19,50108
Spora Yönelik Tutum	Spora ilgi duyma	8,00	60,00	47,6279	8,29656
	Sporla yaşama	7,00	30,00	23,5374	4,09580
	Aktif spor yapma	5,00	25,00	20,0607	3,58545
	Spora Yönelik Tutum	8,00	125,00	98,1535	16,77280

Tablo 3.4 incelendiğinde, katılımcıların akademik özyeterlilikler toplam puanları, sosyal statü, bilişsel uygulamalar, teknik beceriler boyutlarının orta düzeyde olduğu görülmektedir. Katılımcıların spora yönelik tutum düzeyleri ise ölçek toplam puanında

yüksek düzeyde olduğu, spora ilgi duyma ve aktif spor yapma boyutlarında çok yüksek olduğu, sporla yaşama boyutunda orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 3.5. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Yaş	Katılımcı Sayısı (N)	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	Kruskal Wallis H (p)	Post Hoc
Sosyal statü	13-14 yaş	44	116,58	1,217	2	,544	-
	15-16 yaş	66	112,11				
	17-18 yaş	108	105,02				
Bilişsel uygulamalar	13-14 yaş	44	116,94	4,206	2	,122	-
	15-16 yaş	66	118,95				
	17-18 yaş	108	100,69				
Akademik Teknik Beceriler	13-14 yaş	44	118,50	6,833	2	,033*	1,2>3
	15-16 yaş	63	117,49				
	17-18 yaş	106	95,99				
Akademik Özyeterlilik	13-14 yaş	44	118,38	3,923	2	,141	-
	15-16 yaş	66	117,55				
	17-18 yaş	108	100,97				
Spora ilgi duyma	13-14 yaş	44	129,43	9,708	2	,008*	1>3
	15-16 yaş	63	113,48				
	17-18 yaş	108	96,07				
Sporla yaşama	13-14 yaş	44	132,14	18,889	2	,000*	1,2>3
	15-16 yaş	62	120,89				
	17-18 yaş	108	89,78				
Aktif spor yapma	13-14 yaş	44	129,73	8,465	2	,015*	1>3
	15-16 yaş	62	108,73				
	17-18 yaş	108	97,74				
Spora Yönelik Tutum	13-14 yaş	44	133,34	12,606	2	,002*	1>3
	15-16 yaş	63	112,99				
	17-18 yaş	108	94,76				

Tablo 3.5'te katılımcıların yaş değişkeni ile akademik öz yeterlilik düzeyleri arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu sadece teknik beceriler boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Gruplar arası farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testinde 13-14 yaş ve 15-16 yaş aralığındaki katılımcıların teknik beceri düzeylerinin 17-18 yaş aralığındaki katılımcıların teknik becerilerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Katılımcıların yaş değişkeni ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu ölçek toplam puanı ve tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Gruplar arası farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testi sonucu sporla yaşama boyutunda 13-14 yaş ve 15-16 yaş aralığındaki katılımcıların puanlarının 17-18 yaş aralığındaki katılımcıların puanlarından daha yüksek olduğu, spora ilgi duyma, aktif spor yapma ve ölçek toplam puanlarında ise 13-14 yaş aralığındaki katılımcıların puanlarının 17-18 yaş aralığındaki katılımcıların puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 3.6. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Mann Witney U Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Cinsiyet	Katılımcı Sayısı (N)	Sıra Ort.	Sıralama Toplamı	U Değeri	z	Kruskal Wallis H (p)
Sosyal statü	Kadın	80	114,66	9172,50	5107,500	-,921	,357
	Erkek	138	106,51	14698,50			
Bilişsel uygulamalar	Kadın	80	102,06	8165,00	4925,000	-	1,326
	Erkek	138	113,81	15706,00			
Akademik Teknik Beceriler	Kadın	77	119,66	9213,50	4261,500	-	2,270
	Erkek	136	99,83	13577,50			
Akademik ÖzYeterlilik	Kadın	80	108,91	8712,50	5472,500	-,106	,916
	Erkek	138	109,84	15158,50			
Spora ilgi duyma	Kadın	79	114,34	9033,00	4871,000	-	1,141
	Erkek	136	104,32	14187,00			
Sporla yaşama	Kadın	78	120,23	9378,00	4311,000	-	2,289
	Erkek	136	100,20	13627,00			
Aktif spor yapma	Kadın	78	119,92	9354,00	4335,000	-	2,234
	Erkek	136	100,38	13651,00			
Spora Yönelik Tutum	Kadın	79	116,15	9176,00	4728,000	-	1,465
	Erkek	136	103,26	14044,00			

$p<0,05^*$

Tablo 3.6'a göre katılımcıların cinsiyet değişkeni ile akademik öz yeterlilik düzeyleri arasında yapılan Mann Witney U Testi sonucu sadece teknik beceriler boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu ($p<0,05$) ve kadın katılımcıların puanlarının erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların cinsiyet değişkeni ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Mann Witney U Testi sonucu sporla yaşama ve

aktif spor yapma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu ($p<0,05$) ve kadın katılımcıların puanlarının erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3.7. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Sınıf Düzeyleri Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Sınıf	Katılımcı Sayısı (N)	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	Kruskal Wallis H (p)	Post Hoc
Sosyal statü	9. sınıf	40	112,54	,731	3	,866	-
	10. sınıf	27	117,57				
	11. sınıf	56	106,96				
	12. sınıf	95	107,42				
Bilişsel uygulamalar	9. sınıf	40	119,20	1,225	3	,747	-
	10. sınıf	27	106,54				
	11. sınıf	56	109,10				
	12. sınıf	95	106,49				
Akademik Teknik Beceriler	9. sınıf	40	111,59	6,703	3	,082	-
	10. sınıf	25	120,66				
	11. sınıf	53	118,11				
	12. sınıf	95	95,27				
Akademik Öz Yeterlilik	9. sınıf	40	117,38	,982	3	,806	-
	10. sınıf	27	110,07				
	11. sınıf	56	110,10				
	12. sınıf	95	105,67				
Spora ilgi duyma	9. sınıf	40	126,81	10,819	3	,013*	1>4
	10. sınıf	24	128,13				
	11. sınıf	56	109,17				
	12. sınıf	95	94,31				
Sporla yaşama	9. sınıf	40	124,88	12,517	3	,006*	1>4
	10. sınıf	24	127,63				
	11. sınıf	55	113,43				
	12. sınıf	95	91,67				
Aktif spor yapma	9. sınıf	40	118,56	11,175	3	,011*	2>4
	10. sınıf	24	139,63				
	11. sınıf	55	105,21				
	12. sınıf	95	96,05				
Spora Yönelik Tutum	9. sınıf	40	128,28	13,150	3	,004*	1,2>4
	10. sınıf	24	132,25				
	11. sınıf	56	107,92				
	12. sınıf	95	93,38				

$p<0,05$ *

Tablo 3.7’de katılımcıların sınıf değişkeni ile akademik öz yeterlilik düzeyleri arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu ölçek toplam puanlarının tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Katılımcıların sınıf değişkeni ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu ölçek toplam puanı tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Gruplar arası farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testi sonucu Sporla yaşama ve Spora ilgi duyma boyutlarında 9. Sınıf öğrencilerinin puanlarının 12. Sınıf

öğrenci puanlarından daha yüksek olduğu, aktif spor yapma boyutunda 10. Sınıf öğrencilerinin puanlarının 12. Sınıf öğrenci puanlarından daha yüksek olduğu, ölçek toplam puanında ise 9. Sınıf ve 10. Sınıf öğrencilerinin puanlarının 12. Sınıf öğrenci puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 3.8. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Anne Eğitim Durumu	Katılımcı Sayısı (N)	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	Kruskal Wallis H (p)	Post Hoc
Sosyal statü	(1)İlkokul	70	123,99	6,012	3	,111	-
	(2)Ortaokul	67	99,19				
	(3)Lise	69	104,25				
	(4)Üniversite	12	112,75				
Bilişsel uygulamalar	(1)İlkokul	70	121,51	5,956	3	,114	-
	(2)Ortaokul	67	95,42				
	(3)Lise	69	110,17				
	(4)Üniversite	12	114,21				
Akademik Teknik Beceriler	(1)İlkokul	69	124,14	9,909	3	,019*	1>2
	(2)Ortaokul	67	92,90				
	(3)Lise	65	101,32				
	(4)Üniversite	12	117,96				
Akademik Öz Yeterlik	(1)İlkokul	70	124,39	7,606	3	,055	-
	(2)Ortaokul	67	94,86				
	(3)Lise	69	107,91				
	(4)Üniversite	12	113,54				
Spora ilgi duyma	(1)İlkokul	70	106,34	3,893	3	,273	-
	(2)Ortaokul	67	103,74				
	(3)Lise	67	108,22				
	(4)Üniversite	11	143,18				
Sporla yaşama	(1)İlkokul	70	110,13	4,923	3	,177	-
	(2)Ortaokul	67	103,47				
	(3)Lise	66	102,55				
	(4)Üniversite	11	145,05				
Aktif spor yapma	(1)İlkokul	70	101,27	8,621	3	,035*	4>1,3
	(2)Ortaokul	67	109,94				
	(3)Lise	66	103,17				
	(4)Üniversite	11	158,27				
Spora Yönelik Tutum	(1)İlkokul	70	106,14	5,778	3	,123	-
	(2)Ortaokul	67	105,66				
	(3)Lise	67	105,09				
	(4)Üniversite	11	151,86				

p<0,05*

Tablo 3.8’de katılımcıların anne eğitim durumu değişkeni ile akademik öz yeterlilik düzeyleri arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu sadece teknik beceriler boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (p<0,05). Gruplar arası farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testinde annesi ilkokul mezunu puanlarının, annesi ortaokul mezunu katılımcıların puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Katılımcıların anne eğitim durumu değişkeni ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucuna göre sadece aktif spor yapma boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Gruplar arası farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testi sonucu aktif spor yapma boyutunda annesi üniversite mezunu puanlarının annesi ilkokul mezunu ve lise mezunu olanların puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 3.9. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Baba Eğitim Durumu	Katılımcı Sayısı (N)	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	Kruskal Wallis H (p)	Post Hoc
Sosyal statü	(1)İlkokul	66	116,63	2,812	3	,422	-
	(2)Ortaokul	66	113,54				
	(3)Lise	68	99,82				
	(4)Üniversite	18	105,14				
Bilişsel uygulamalar	(1)İlkokul	66	117,42	2,026	3	,567	-
	(2)Ortaokul	66	102,09				
	(3)Lise	68	110,02				
	(4)Üniversite	18	105,64				
Akademik Teknik Beceriler	(1)İlkokul	66	120,45	6,474	3	,091	-
	(2)Ortaokul	65	98,19				
	(3)Lise	65	107,55				
	(4)Üniversite	17	86,35				
Akademik ÖzYeterlilik	(1)İlkokul	66	119,80	2,815	3	,421	-
	(2)Ortaokul	66	104,13				
	(3)Lise	68	107,51				
	(4)Üniversite	18	98,92				
Spora ilgi duyma	(1)İlkokul	65	102,81	1,559	3	,669	-
	(2)Ortaokul	66	107,14				
	(3)Lise	67	115,37				
	(4)Üniversite	17	102,15				
Sporla yaşama	(1)İlkokul	65	99,53	3,849	3	,278	-
	(2)Ortaokul	66	105,67				
	(3)Lise	66	119,27				
	(4)Üniversite	17	99,38				
Aktif spor yapma	(1)İlkokul	65	91,18	7,179	3	,066	-
	(2)Ortaokul	66	113,23				
	(3)Lise	66	118,30				
	(4)Üniversite	17	105,74				
Spora Yönelik Tutum	(1)İlkokul	65	98,25	4,085	3	,252	-
	(2)Ortaokul	66	108,59				
	(3)Lise	67	119,11				
	(4)Üniversite	17	99,21				

$p<0,05^*$

Tablo 3.9'a göre katılımcıların baba eğitim durumu değişkeni ile akademik öz yeterlilik ve spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu her iki ölçek ve tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı ($p>0,05$).görülmektedir

Tablo 3.10. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Kardeş Sayısı Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Kardeş Sayısı	Katılımcı Sayısı (N)	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	Kruskal Wallis H (p)	Post Hoc
Sosyal statü	(1)Tek Kardeş	60	88,01	4,442	3	,217	-
	(2)İki Kardeş	63	97,52				
	(3)Üç Kardeş	54	110,20				
	(4)Dört Kardeş	19	101,63				
Bilişsel uygulamalar	(1)Tek Kardeş	60	95,08	,953	3	,813	-
	(2)İki Kardeş	63	98,79				
	(3)Üç Kardeş	54	98,06				
	(4)Dört Kardeş	19	109,61				
Akademik Teknik Beceriler	(1)Tek Kardeş	57	76,16	11,244	3	,010*	2,3>1
	(2)İki Kardeş	63	100,85				
	(3)Üç Kardeş	53	109,02				
	(4)Dört Kardeş	18	103,53				
Akademik ÖzYeterlilik	(1)Tek Kardeş	60	89,23	2,731	3	,435	-
	(2)İki Kardeş	63	99,61				
	(3)Üç Kardeş	54	103,96				
	(4)Dört Kardeş	19	108,58				
Spora ilgi duyma	(1)Tek Kardeş	59	103,07	1,415	3	,702	-
	(2)İki Kardeş	63	97,60				
	(3)Üç Kardeş	53	91,42				
	(4)Dört Kardeş	18	91,44				
Sporla yaşama	(1)Tek Kardeş	58	103,53	2,633	3	,452	-
	(2)İki Kardeş	63	90,68				
	(3)Üç Kardeş	53	92,11				
	(4)Dört Kardeş	18	107,11				
Aktif spor yapma	(1)Tek Kardeş	58	101,53	,786	3	,853	-
	(2)İki Kardeş	63	94,79				
	(3)Üç Kardeş	53	95,07				
	(4)Dört Kardeş	18	90,53				
SYT	(1)Tek Kardeş	59	102,64	1,083	3	,781	
	(2)İki Kardeş	63	96,38				
	(3)Üç Kardeş	53	91,75				
	(4)Dört Kardeş	18	96,11				

p<0,05*

Tablo 3.10'da katılımcıların kardeş sayısı değişkeni ile akademik öz yeterlilik düzeyleri arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu sadece teknik beceriler boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (p<0,05). Gruplar arası farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testinde iki ve üç kardeşe sahip katılımcı puanlarının tek kardeş olan katılımcılardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Katılımcıların kardeş sayısı değişkeni ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu ölçek toplam ve tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir (p>0,05).

Tablo 3.11. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Yapılan Spor Branşı Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Mann Witney U Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Yapılan Sportif Branş	Katılımcı Sayısı (N)	Sıra Ort.	Sıralama Toplamı	U Değeri	z	Kruskal Wallis H (p)
Sosyal statü	Bireysel Sporlar	90	108,68	9781,00	5686,000	-,162	,872
	Takım Sporları	128	110,08	14090,00			
Bilişsel uygulamalar	Bireysel Sporlar	90	110,48	9943,00	5672,000	-,192	,848
	Takım Sporları	128	108,81	13928,00			
Akademik Teknik Beceriler	Bireysel Sporlar	86	106,56	9164,50	5423,500	-,086	,932
	Takım Sporları	127	107,30	13626,50			
Akademik ÖzYeterlilik	Bireysel Sporlar	90	109,59	9863,50	5751,500	-,019	,985
	Takım Sporları	128	109,43	14007,50			
Spora ilgi duyma	Bireysel Sporlar	87	100,11	8709,50	4881,500	-	,125
	Takım Sporları	128	113,36	14510,50			
Sporla yaşama	Bireysel Sporlar	86	105,58	9080,00	5339,000	-,373	,709
	Takım Sporları	128	108,79	13925,00			
Aktif spor yapma	Bireysel Sporlar	86	107,51	9246,00	5503,000	-,002	,998
	Takım Sporları	128	107,49	13759,00			
Spora yönelik tutum	Bireysel Sporlar	87	102,83	8946,50	5118,500	-	,315
	Takım Sporları	128	111,51	14273,50			

p<0,05*

Tablo 3.11'e göre katılımcıların yapılan sportif branş değişkeni ile akademik öz yeterlilik ve spora yönelik tutumları arasında yapılan Mann Witney U testi sonucu her iki ölçek ve tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir (p>0,05).

Tablo 3.12. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Ailede Başka Spor Yapan Olma Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Mann Witney U Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Ailede Spor Yapan	Katılımcı Sayısı (N)	Sıra Ort.	Sıralama Toplamı	U Değeri	z	Kruskal Wallis H (p)
Sosyal statü	Evet	70	98,68	6907,50	4422,500	-1,745	,081
	Hayır	148	114,62	16963,50			
Bilişsel uygulamalar	Evet	70	106,94	7485,50	5000,500	-,413	,680
	Hayır	148	110,71	16385,50			
Akademik Teknik Beceriler	Evet	70	101,89	7132,50	4647,500	-,852	,394
	Hayır	143	109,50	15658,50			
Akademik ÖzYeterlilik	Evet	70	104,99	7349,00	4864,000	-,727	,467
	Hayır	148	111,64	16522,00			
Spora ilgi duyma	Evet	70	124,04	8683,00	3952,000	-2,630	,009*
	Hayır	145	100,26	14537,00			
Sporla yaşama	Evet	70	118,78	8314,50	4250,500	-1,867	,062
	Hayır	144	102,02	14690,50			
Ailed Aktif Spor Yapan	Evet	70	120,23	8416,00	4149,000	-2,108	,035*
	Hayır	144	101,31	14589,00			
Spora Yönelik Tutum	Evet	70	124,36	8705,00	3930,000	-2,680	,007*
	Hayır	145	100,10	14515,00			

Tablo 3.12'ye göre ailede başka spor yapan olma durumu değişkeni ile akademik öz yeterlilik puanları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu ölçek toplam ve tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Katılımcıların ailede başka spor yapan olma durumu değişkeni ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu ölçek toplam puanı, spora ilgi duyma ve aktif spor yapma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Gruplar arası farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc analizi sonucu ölçek toplam puanı, spora ilgi duyma ve aktif spor yapma boyutlarında ailede kendisinden başka aktif spor yapan olmayan katılımcıların puanlarının ailesinde kendisinden başka aktif spor yapan olan katılımcıların puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 3.13. Katılımcıların Akademik Özyeterlilik Düzeyleri ile Spora Yönelik Tutumlarının Gelir Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Gelir Durumu	Katılımcı Sayısı (N)	Sıra Ortalaması	Ki-kare Değeri	df	Kruskal Wallis H (p)	Post Hoc
Sosyal statü	(1)Kötü	20	119,08	,873	2	,646	-
	(2)Orta	161	109,83				
	(3)İyi	37	102,91				
Bilişsel uygulamalar	(1)Kötü	20	133,90	4,258	2	,119	-
	(2)Orta	161	109,14				
	(3)İyi	37	97,88				
Akademik Teknik Beceriler	(1)Kötü	19	124,61	2,622	2	,270	-
	(2)Orta	157	107,30				
	(3)İyi	37	96,70				
Akademik Özyeterlilik	(1)Kötü	20	131,63	3,590	2	,166	-
	(2)Orta	161	109,28				
	(3)İyi	37	98,50				
Spora ilgi duyma	(1)Kötü	19	104,21	2,330	2	,312	-
	(2)Orta	159	105,15				
	(3)İyi	37	122,18				
Sporla yaşama	(1)Kötü	19	111,84	1,444	2	,486	
	(2)Orta	158	104,60				
	(3)İyi	37	117,64				
Aktif spor yapma	(1)Kötü	19	107,42	3,542	2	,170	-
	(2)Orta	158	103,49				
	(3)İyi	37	124,66				
Spora Yönelik Tutum	(1)Kötü	19	109,79	2,811	2	,245	-
	(2)Orta	159	104,25				
	(3)İyi	37	123,22				

$p<0,05^*$

Tablo 3.13'e göre katılımcıların gelir durumu değişkeni ile akademik öz yeterlilik ve spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu her iki ölçek ve tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 3.14. Değişkenlere Yönelik Spearman Korelasyon (İlişki) Analizi Sonuçları

	1-	2-	3-	4-	5-	6-	7	8
1- Sosyal statü	1,000							
	-							
2- Bilişsel uygulamalar	,672**	1						
	,000	-						
3-Akademik Teknik Beceriler	,446**	,500**	1					
	,000	,000	-					
4- Akademik ÖzYeterlik	,829**	,953**	,631**	1				
	,000	,000	,000	-				
5- Spora ilgi duyma	-,085	-,007	,108	-,018	1			
	,217	,923	,117	,792	-			
6- Sporla yaşama	,003	,051	,194**	,062	,690**	1		
	,965	,457	,005	,363	,000	-		
7- Aktif spor yapma	-,088	-,079	,048	-,079	,765**	,658**	1	
	,198	,251	,490	,252	,000	,000	-	
8- Spora Yönelik Tutum	-,087	-,010	,116	-,019	,953**	,826**	,858**	1
	,202	,883	,092	,777	,000	,000	,000	-

p<0,01**, p<0,05*

Tablo 3.14'te göre katılımcıların akademik öz yeterlilikleri ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Spearman Korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucu akademik teknik beceriler ile sporla yaşama arasında istatistiksel olarak anlamlı ve düşük düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (r=0,194 p<0,05).

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada spor lisesi öğrencilerinin akademik öz yeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Spor Lisesi Öğrencilerinin akademik öz yeterlilik ve spora yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla 2021-2022 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören Aydın/İncirliova Spor Lisesi öğrencilerine mail yoluyla gönderilen online anket çalışmasına gönüllü olarak katılım gösteren 220 öğrenci, araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Tablo 3.2'e göre Akademik ÖzYeterlik ölçeği Cronbach Alpha Katsayısı 0,908; Spora Yönelik Tutum Ölçeği Cronbach Alpha Katsayısı 0,923 olduğu ve bu sonuçla her iki ölçeğinde yüksek düzeyde güvenilir olduğu görülmektedir.

Katılımcıların sosyo demografik özelliklerini belirlemeye yönelik frekans tablosu NDA kategorik değişkenlerde en yüksek yüzdelerine göre sıralama yaparsak,

- * Katılımcıların çoğunluğunun; 17-18 yaş aralığında olduğu (%49,5),
- * Cinsiyet değişkeninde erkek öğrencilerin çoğunlukta olduğu (%63,3);
- * Sınıf değişkeninde 12. Sınıfların çoğunlukta olduğu (%43,6);
- * Anne eğitim durumu değişkeninde ilkokul mezunları (%32,1);
- * Baba eğitim durumu değişkeninde lise mezunları (%31,2);
- * Kardeş sayısı değişkeninde 2 kardeş olan katılımcılar (%28,9);
- * Spor branşı değişkeninde takım sporu yapan katılımcılar (%58,7);
- * Ailesinde kendisinden başka spor yapan olmayan katılımcılar (%67,9)
- * Gelir düzeyi dağılımı değişkeninde ise çoğunluğun orta düzey gelire sahip katılımcılardan oluştuğu görülmektedir (%73,9).

Tablo 3.4 incelendiğinde, katılımcıların akademik özyeterlik toplam puanları, sosyal statü, bilişsel uygulamalar, teknik beceriler boyutlarının orta düzeyde olduğu görülmektedir. Katılımcıların spora yönelik tutum düzeyleri ise ölçek toplam puanında yüksek düzeyde olduğu, sportif faaliyetlere ilgi duyma ve aktif spor yapma durumunda çok yüksek olduğu, sporla yaşama boyutunda orta düzeyde olduğu görülmektedir. Türkkekul ve Sarıkabak (2019), yaptıkları çalışmada katılımcıların egzersiz bağımlılığı düzeylerinin düşük olduğu

sonucuna ulaşmıştır. Yanık ve Çamlıyar (2015), Yıldırım, Araç, Ilgar ve Uslu (2018) yılında yaptıkları çalışmada öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin orta düzeyde tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Literatür incelemelerinde Kargın, Gökteş ve Şentürk (2019) yaptıkları çalışmalarda öğrencilerin genel olarak spora yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu, spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutlarında ise yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Benzer çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin yüksek düzeyde tutuma sahip oldukları yönünde değerlendirmeler mevcuttur (Güllü, Güçlü ve Arslan, 2009;Özkurt ve Pepe, 2016).

Tablo 3.5'te katılımcıların yaş değişkeni ile akademik öz yeterlilik düzeyleri arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu sadece teknik beceriler boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Gruplar arası farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testinde 13-14 yaş ve 15-16 yaş aralığındaki katılımcıların teknik beceri düzeylerinin 17-18 yaş aralığındaki katılımcıların teknik beceri düzeylerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Katılımcıların yaş değişkeni ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu ölçek toplam puanı ve tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Gruplar arası farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testi sonucu sporla yaşama boyutunda 13-14 yaş ve 15-16 yaş aralığındaki katılımcıların puanlarının 17-18 yaş aralığındaki katılımcıların puanlarından daha yüksek olduğu, spora ilgi duyma, aktif spor yapma ve ölçek toplam puanlarında ise 13-14 yaş aralığındaki katılımcıların puanlarının 17-18 yaş aralığındaki katılımcıların puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ünal (2019) "Spor bilincinin yaygınlaştırılmasında sosyal pazarlamanın toplum tutumuna etkisi" adlı doktora tezinde katılımcıların, %81,3'ünün spor yapmanın gereksiz ve boşa zaman kaybı olmadığı hakkında olumlu bir tutum sergilediklerini belirtmiştir. Göksel ve arkadaşlarının (2017) yılında yaptıkları çalışmada spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma boyutları ile katılımcıların spora yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilemediği bulgusuna varmışlardır. Göksel ve arkadaşlarının yaptığı çalışma ile bizim yaptığımız çalışmada farklılıklar gözlenmektedir. Cihan vd. (2018) tarafından yapılan ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilgi duymalarına yönelik yaptıkları çalışmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre beden eğitimi dersine karşı tutumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Cihan ve arkadaşlarının yaptığı çalışma ise bizim çalışmamız ile kısmen benzerlik göstermektedir.

Tablo 3.6'ya göre katılımcıların cinsiyet değişkeni ile akademik öz yeterlilik düzeyleri arasında yapılan Mann Witney U Testi sonucu sadece teknik beceriler boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$) ve kadın katılımcıların puanlarının erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların cinsiyet değişkeni ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Mann Witney U Testi sonucu sporla yaşama ve aktif spor yapma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$) ve kadın katılımcıların puanlarının erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Eroğlu ve ark. (2017) çalışmalarında katılımcıların akademik özyeterlilikleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu ve kadın katılımcıların puanlarının erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.. Göksel ve Caz (2016) tarafından lise öğrencileri, Koçak vd. (2015) tarafından üniversite öğrencileri, Yanık ve Çamlıyer (2015) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmalarda ise cinsiyet değişkenlerinde kadın ve erkek öğrencilerin spora yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Bu çalışmalardaki erkek ve kadın katılımcıların sportif etkinliklere yönelik tutumlarının benzer düzeyde olduğu söylenebilir. Cihan vd. (2018) tarafından yapılan ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilgi duymalarına yönelik yapılan çalışmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre tutumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu çalışma ise yaptığımız çalışma ile kısmen benzerlik göstermektedir. Eroğlu ve Yıldırım (2018) yaptıkları çalışmada, katılımcıların egzersiz bağımlılığı düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuca göre de katılımcıların cinsiyet değişkeni fark etmeksizin egzersiz bağımlılık düzeylerinin aynı olduğu söylenebilir. Literatürde akademik öz yeterlik ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık olmayan çalışmalar mevcuttur (Cihan, 2014; Küçük Kılıç, 2014; Türkkecul ve Sarıkabak, 2019).

Tablo 3.7'de katılımcıların sınıf değişkeni ile akademik öz yeterlilik düzeyleri arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu ölçek toplam ve tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Katılımcıların sınıf değişkeni ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu ölçek toplam puanı ve tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Gruplar arası farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testi sonucu sporla yaşama ve spora ilgi duyma boyutlarında 9. Sınıf öğrencilerinin puanlarının 12. sınıf öğrenci puanlarından daha yüksek olduğu, aktif spor yapma boyutunda 10. Sınıf öğrencilerinin puanlarının 12. sınıf öğrenci puanlarından daha yüksek olduğu, ölçek toplam

puanında ise 9. sınıf ve 10. sınıf öğrencilerinin puanlarının 12. sınıf öğrenci puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. (Mehmet Yıldırım, Ebru Araç Ilgar, Sema Uslu 2018) “Lise Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi” adlı çalışmalarında, sınıf seviyeleri yükseldikçe öğrencilerin spora yönelik tutumlarının da yükselmesi durumu beklenirken tam tersi bir durum olduğu sınıf seviyeleri arttıkça öğrencilerin spora yönelik tutumlarının azaldığı belirlenmiştir. Çıkan sonuçlar açısından baktığımız zaman bizim çalışmamızla karşılaştığımızda benzer özellikler olduğu söylenebilir. Bu duruma göre öğrencilerin sınıf seviyesi yükseldikçe üniversite sınavı kaygılarının da beraberinde arttığı, spora yönelik tutumlarının da bu sebeple düştüğü sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bununla birlikte 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin ergenlikle beraber karşı cinsle arkadaşlık kurma, dış çevreye kendini kapama, bunalım, yalnızlık vb. durumlarından dolayı spora yönelik tutumlarının düştüğü gözlemlenmektedir. Varol vd. (2017)’nin yapmış olduğu çalışmada, sınıf değişkeni ile spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Kangalgil vd. (2006)’nin yapmış olduğu çalışma da ise erkek ve kız öğrencilerin sınıf düzeyleri yükseldikçe beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanları ortalamalarının da yükseldiği görülmüştür. Bu çalışma bizim çalışmamız ile farklılık göstermektedir.

Tablo 3.8’de katılımcıların anne eğitim durumu değişkeni ile akademik öz yeterlilik düzeyleri arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu sadece teknik beceriler boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Gruplar arası farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testinde annesi ilköğretim mezunu puanlarının annesi ortaokul mezunu katılımcılardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Katılımcıların anne eğitim durumu değişkeni ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu sadece aktif spor yapma boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Gruplar arası farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testi sonucu aktif spor yapma boyutunda annesi üniversite mezunu puanlarının, annesi ilköğretim mezunu ve lise mezunu puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Kır, R (2012) “İlköğretim II. kademe öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ve davranışları (Kırıkkale ili örneği)” çalışmasında, anneleri okuryazar ya da ilköğretim mezunu olan öğrencilerin, anneleri ortaokul mezunu olan öğrencilere oranla beden eğitimi ve spora ilişkin daha fazla olumlu tutum gösterdiklerini, aralarında istatistiksel açıdan ($p > 0,05$) anlamlı bir fark olmadığını belirtmiştir. Güllü (2007) tarafından

yapılmış olan çalışmada, tutum ortalama puanlarının annelerinin eğitim durumuyla arasında anlamlı bir farklılığın söz konusu olmadığı gözlenmektedir. Bulgu ve Akcan (2003) tarafından yapılmış olan araştırmada, katılımcıların spora olan katılımlarıyla, annelerinin eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık söz konusu olmadığına ulaşılmıştır. Bu sonuca benzer biçimde Koçak ve Hürmeriç (2006) tarafından yapılmış olan araştırmada, katılımcıların anne eğitim durumlarıyla beden eğitimi ve spor dersine karşı olan tutum ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığına ulaşılmıştır. Holoğlu (2006) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim II.kademesinde olan kız öğrencilerin anne eğitim durumları ile beden eğitimi dersine karşı olan tutumlarının arasında anlamlı bir farklılık olduğuna ($p < 0,05$) ulaşılmıştır. Gürbüz (2011) tarafından yapılmış olan çalışmada, tutum ortalama puanlarının annelerinin eğitim durumuyla arasında anlamlı bir farklılık olduğuna ulaşılmıştır. ($p < 0,05$)

Tablo 3.9'a göre katılımcıların baba eğitim durumu değişkeni ile akademik öz yeterlilik ve spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu her iki ölçek ve tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$). Koçak ve Hürmeriç (2006) tarafından yapılmış olan çalışmada, baba mesleği ve eğitim düzeyi ile beden eğitimi ve spor dersine olan tutumlar arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu çalışmanın sonuçları açısından baktığımızda bizim çalışmamızla benzer özellikler gösterdiği söylenebilir. Kılçık (2016) tarafından yapılmış olan araştırmada, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı olan tutumlarının ortalama puanlarıyla öğrencilerin baba meslek durumları arasında anlamlı bir farklılık ($p > 0,05$) olmadığına ulaşılmıştır. Çetin (2007) tarafından yapılmış olan çalışmada, benzer bir değişken sonucunda ortaöğretimde bulunan öğrencilerin beden eğitimi ve spora karşı olan tutumları incelenmiş ve katılımcı öğrencilerde babası çalışmıyor olan katılımcı öğrenciler ile babası işçi, memur olan katılımcı öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığın olduğuna ($p < 0,05$) ulaşılmış, babalarının mesleklerinin öğrenciler üzerinde beden eğitimi ve spor dersine karşı olan tutumlarını etkilemesi olağan bir durum olabileceğine ulaşılmıştır.

Tablo 3.10'da katılımcıların kardeş sayısı değişkeni ile akademik öz yeterlilik düzeyleri arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu sadece teknik beceriler boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Gruplar arası farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc testinde iki ve üç kardeşe sahip katılımcı puanlarının tek kardeş olan katılımcılardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Katılımcıların kardeş sayısı değişkeni ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi

sonucu ölçek toplam ve tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Sınıf - kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmemiştir. Bizim yaptığımız çalışmanın sonuçlarının tersi yönde bir sonuç elde eden Güllü (2009) tarafından ortaöğretimde eğitim gören öğrencilere yönelik yapılan araştırmada, kardeş sayılarına göre beden eğitimi ve spor dersine karşı olan tutum ortalama puanları arasında anlamlı olarak bir farklılığın söz konusu ($p>0.05$) olmadığını bulmuştur. Kır (2012) tarafından yapılmış olan çalışmada, ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin kardeş sayıları değişkenine göre derse olan ilgilerinde, öğretmene karşı tutum ve ders saatine olan tutumlarında %5 anlamlılık seviyesine göre istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık ($p=0,02$) bulunmamıştır. Bütün tutum ortalamalarına bakılarak derse ilgi, öğretmene ilişkin tutum ve ders saatine yönelik tutum ortalamalarının yüksek olduğu ve öğrencilerin olumlu tutum geliştirdikleri söylenebilir sonucuna varmıştır. Güllü (2007) tarafından yapılmış olan çalışmada, ortaöğretim kademesinde eğitim gören katılımcı öğrencilerde beden eğitimi ve spor dersine karşı olan tutumlarının incelenip aralarında bir anlamlı farklılığın bulunmamasına karşın kardeş sayısının az olduğu veya hiç kardeşi olmayan katılımcı öğrencilerde beden eğitimi ve spor dersine karşı olan tutumlarının daha fazla olumlu olacağı tahmin edilmiştir.

Tablo 3.11'e göre katılımcıların baba eğitim durumu değişkeni ile akademik öz yeterlilik ve spora yönelik tutumları arasında yapılan Mann Witney U testi sonucu her iki ölçek ve tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Koçak ve Hürmeriç (2006) yaptıkları çalışmalarda öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları ile baba meslekleri arasında herhangi bir ilişki bulamazken; Kır (2012) 'ye göre; öğrencilerin babalarının meslekleri ile gerek derse, gerek öğretmene, gerekse ders saatine ilişkin tutumları arasında istatistiki açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Çetin (2007) tarafından yapılmış olan çalışmada, ortaöğretim kademesinde olan öğrencilerin beden eğitimi ve spora karşı olan tutumları incelenmiş ve katılımcı öğrencilerde babası çalışmıyor olan katılımcı öğrenciler ile babası işçi, memur olan katılımcı öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığın ($p<0.05$) olduğu sonucuna ulaşılmış, babalarının mesleklerinin ve eğitim durumlarının öğrenciler üzerinde beden eğitimi ve spor dersine karşı olan tutumlarını değiştirmesi açısından olumlu bir durum yaratabileceği sonucuna varılmıştır.

Tablo 3.12'ye göre ailede başka spor yapan olma durumu değişkeni ile akademik öz yeterlilik puanları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu ölçek toplam ve tüm

alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Katılımcıların ailede başka spor yapan olma durumu değişkeni ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu ölçek toplam puanı, sportif faaliyetlere ilgi duyma ve aktif olarak spor yapma boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Gruplar arası farkı tespit etmek amacıyla yapılan Post Hoc analizi sonucu ölçek toplam puanı, sportif faaliyetlere ilgi duyma ve aktif olarak spor yapma boyutunda ailede kendisinden başka spor yapan olmayan katılımcıların puanlarının, ailesinde kendisinden başka spor yapan katılımcılardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu konuyla ilgili literatür taraması yaptığımız zaman aile fertlerinin herhangi birinin spor yapıyor olması öğrencinin beden eğitimi ve spora yönelik tutumunu olumlu yönde geliştirdiği görülmektedir (Clement, Brooks & Wilmoth, 2009; Çelik ve Pulur, 2011; Sivrikaya ve Kılçık, 2017).

Tablo 3.13'e göre katılımcıların gelir durumu değişkeni ile akademik öz yeterlilik ve spora yönelik tutumları arasında yapılan Kruskal Wallis H Testi sonucu her iki ölçek ve tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Birtwistle ve Brodie (1991) yaptıkları çalışmada öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları ile beden eğitimi dersine yönelik tutumları arasında anlamlı düzeyde fark olmadığını belirtmiştir. Gelir durumu azaldıkça öğrenciler bu tür aktivitelere katılım imkanını sadece okulda sunulan hizmetlerle bulabilmektedirler. Gelişim özelliklerine göre toplumun beklentileri doğrultusunda dengeli kişilik oluşumunu kazandırmayı, sağlıklı, mutlu ve kendini gerçekleştirebilen bireyler yetiştirmeyi amaçlayan beden eğitimi derslerinin önemi burada artmaktadır (Gilliver, 2002; Yavaş ve İlhan 1996). Bu konuda Murdock (1999) yaptığı çalışmada, gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin üst gelir düzeyinde olanlara göre spor yapma açısından daha yüksek yabancılaşma yaşadığını belirtmiştir. Dalgın, İ. (2019) özel ve devlet liseleri öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarını incelediği çalışmada; Aile geliri 2501-5000 TL olanlar ile 5001 TL ve üzerinde olanlar arasında anlamlı farklılığın olduğu, aile geliri 5001 TL ve üzerinde olanların daha yüksek spora yönelik tutum puanına sahip oldukları görülmüştür. Atan ve İmamoğlu (2016) öğrencilerin okullarda beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarını incelemişler, ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre anlamlı bir fark bulamamışlardır.

Tablo 3.14'te göre katılımcıların akademik öz yeterlilik ile spora yönelik tutumları arasında yapılan Spearman Korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucu akademik teknik becerileri ile sporla yaşama arasında istatistiksel olarak anlamlı ve düşük düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmaktadır ($r = 0,194$ $p < 0,05$).

Okul yöneticilerinin, ders çalışmanın okulun akademik olarak başarısını arttıracığı ve böylece görev yaptıkları okulun çevre okullar ile karşılaştırıldığında toplum tarafından daha başarılı bir okul olarak kabul edileceği düşüncesi ile özellikle sportif faaliyetleri geriplanda tutmaları, beden eğitimi öğretmenlerinin derslerine sahip çıkmada yetersiz kalmaları, öğrencilerin ve ailelerin spora yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Ülkemizde okul çağındaki öğrencilere sosyalleşmeleri ve kendilerini geliştirebilecekleri bir ortam sağlanamaması eğitim sistemi içerisindeki en büyük eksikliklerdir (Kızılay, 2008). Öğrencilerin okuldaki etkinliklere katılımı ve kendilerini okulla özdeşleştirmeleri (ait olma) şeklinde tanımlayan (Finn ve Voelkl 1993), okula bağlılığın davranışsal, duygusal ve bilişsel olmak üzere üç boyutu bulunduğunu ifade etmişlerdir. Bu boyutlar incelendiğinde sportif başarıların da okula bağlılığı arttırdığı söylenebilir. (Jimerson ve ark 2000)'a göre öğretim programı dışı sayılabilecek nitelikte sportif ve benzeri diğer kulüp faaliyetlerine aktif katılımlarını içeren davranışsal bağlılık duygusuna sahip öğrencilerin bu tür etkinliklere katılmayanlara göre daha yüksek akademik performans gösterdikleri öne sürülmektedir. (Özdemir ve Kalaycı 2013) sporun davranış eğitimi konusunda son derece önemli bir öğe olduğunu, okullarda yapılan spor etkinliklerinin spora yönelik tutumu ve okula bağlılığı arttırdığını ifade etmişlerdir.

4.1. Sonuç

Sonuç olarak spor lisesi öğrencilerinin akademik öz yeterlilik düzeyleri ile spora yönelik tutumları incelendiğinde, sosyal statü, bilişsel uygulamalar, teknik beceriler boyutlarının orta düzeyde olduğu, yaş değişkeni ile akademik öz yeterlilik düzeyleri arasında sadece teknik beceriler boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, teknik beceriler boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu, cinsiyet değişkeni ile akademik öz yeterlilik düzeyleri arasında teknik beceriler boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu ve kadın katılımcıların puanlarının erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Sporla yaşama ve spora ilgi duyma boyutlarında 9. Sınıf öğrencilerinin puanlarının 12. Sınıf öğrenci puanlarından daha yüksek olduğu, aktif spor yapma boyutunda 10. Sınıf öğrencilerinin puanlarının 12. Sınıf öğrenci puanlarından daha

yüksek olduğu, ölçek toplam puanında ise 9. Sınıf ve 10. Sınıf öğrencilerinin puanlarının 12. Sınıf öğrenci puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Anne eğitim durumuna göre aktif spor yapma boyutunda annesi üniversite mezunu puanlarının annesi ilkokul mezunu ve lise mezunu puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Kardeş sayısı değişkenine göre iki ve üç kardeşe sahip katılımcı puanlarının tek kardeş olan katılımcılardan daha yüksek olduğu. bu grupta spora ilgi duyma ve aktif spor yapma düzeyinin üçüncü kardeşten sonra arttığı sonucuna ulaşılmaktadır. Gelir durumu değişkeni ile akademik öz yeterlilik ve spora yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Aktif spor yapma boyutlarında ailede kendisinden başka spor yapan olmayan katılımcıların puanlarının ailesinde kendisinden başka spor yapan olan katılımcılardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Yapılan tüm analiz sonuçlarına göre akademik teknik beceriler ve özyeterlilik ile sporla yaşama ve spora yönelik tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı ve düşük düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmaktadır ($r = 0,194$ $p < 0.05$).

4.2. Öneriler

- * Çalışmamızın evrenini sadece spor lisesi öğrencileri oluşturmuştur. Daha sonraki çalışmalarda diğer lise türleri ile spor lisesi öğrencilerinin akademik özyeterlilik ve spora yönelik tutumlarıyla ilgili çalışmalar yapılabilir.
- * Çalışmanın örneklemini genişletilerek bölgesel olarak birkaç spor lisesinin de içinde yer aldığı benzer bir çalışma yapılabilir.
- * Spor Liselerinin mevcut müfredat programları incelenerek sportif uygulama ve kültür dersleri konusunda bir düzenleme yapılarak öğrencinin sportif branşına göre daha spesifik hale getirmek için bakanlık düzeyinde bir çalışma yapılabilir.
- * Spor Liselerine öğrenci alımı yaparken gerçekleştirilen yetenek sınavında genel motorik özelliklerin ölçülmesine ilave olarak her sportif branştan belirli kontenjan dahilinde öğrencinin alınacağı sportif branş sınavlarının da yapılması tek branşa yığılmanın önüne geçebilir.
- * Spor Liselerine öğrenci alımlarında sınıf düzeylerinde öğrenci sayılarının sınırlı tutulması, nitelikli sporcu öğrencilerin yetişmesine olanak sağlayabilir.

- * Beden eğitimi ve spor dersine katılımın akademik olarak öğrencilerin ders başarısını aksatmayacağı, sporun düzenli ve planlı bir şekilde yapıldığında ders başarısını olumlu yönde etkileyeceği konusunda velilerin ve öğrencilerin bilgilendirilmesi sağlanabilir.
- * Standart bir Spor Kompleksi şeklinde yapılacak olan Spor Lisesi yerleşim ve yurt planı ile ulaşım sorunu çözülerek akademik öz yeterlik konusunda öğrencilere daha rahat bir çalışma ortamı sağlanabilir.
- * Tesisleşme ve spor alanlarının yeterliliği konusunda tedbirler alınarak sportif çalışmalara imkan sağlanması, sportif öz yeterliliğin gelişmesine yardımcı olabilir.
- * Okul bünyesinde spor kulüplerinin kurulması ve maddi olarak desteklenmesi konusunda gerekli çalışmalar yapılması, aynı bölgede yer alan spor liseleri arasında belirlenen sportif branşlarda “Bölgesel Spor Liseleri Liginin” kurularak hayata geçirilmesi ile öğrencilerin sportif olarak daha uzun süre sporun içinde kalmasına imkan sağlanabilir.
- * Tüm ders yılı süresince öğrencilerin aktif olarak sporunu içinde kalmalarını sağlayacak ve spor yapmalarına imkan tanıyacak bir organizasyonun yapılması her hangi bir kulüpte yer almayan öğrencilerin okullararası müsabaka dönemi sona erdikten sonra da spor hayatlarına devam etmelerine imkan sağlayabilir.

5. EKLER

Ek 1. Spor Lisesi Ders Müfredat Programı

9-A								
	1 8.00 - 9.10	2 9.15 - 10.05	3 10.10 - 11.00	4 11.05 - 11.45	5 11.50 - 12.30	6 13.15 - 13.55	7 14.00 - 14.40	8 14.45 - 15.30
Pa	TEMEL SPOR EĞİTİMİ BİLGİN BİLGİNİR		KİMYA KURTULUŞ GÖRGÜLÜ 2.KAT	TÜRK DİLİ VE EDEBİYAT ZELHA TOKTAŞ 3.KAT	KİMYA KURTULUŞ GÖRGÜLÜ 2.KAT	TAKIM SPORLARI-9 LEVENT YILDIRM / MEHMET ŞAHİN		
Sa	MATEMATİK ÖMÜR BİLAL 2.KAT	FİZİK ÖZLEM TAN 2.KAT		SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ AYLİN YIGİT 2.KAT	SPOR UYGULAMALARI-9 BİLGİN BİLGİNİR / ESMA KOŞE			
Ça	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ZELHA TOKTAŞ 3.KAT	TAKIM SPORLARI-9 LEVENT YILDIRM / MEHMET ŞAHİN		BİYOLOJİ AYLİN YIGİT 2.KAT		COĞRAFYA SEMA DEMİRHAN 3.KAT		
Pe	GÖRSEL SANATLAR/ MÜZİK YEŞİM ÖZDEMİR / AYLA ÇINAR 1.KAT	MATEMATİK ÖMÜR BİLAL 2.KAT		TARİH AYNUR KARADAYI 3.KAT		YABANCI DİL ÖZLEM MADRAN 3.KAT		
Cu	EĞİTSEL OYUN FATMA SIVRİKAYA / MEHMET ŞAHİN	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ HATİCE GÜVENÇ 1.KAT		TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ZELHA TOKTAŞ 3.KAT		MATEMATİK ÖMÜR BİLAL 2.KAT		

Ders Planı Oluşturuldu:18.09.2021 aSc k12 Bilgim Ders Planlama

10-A								
	1 8.00 - 9.10	2 9.15 - 10.05	3 10.10 - 11.00	4 11.05 - 11.45	5 11.50 - 12.30	6 13.15 - 13.55	7 14.00 - 14.40	8 14.45 - 15.30
Pa	KİMYA KURTULUŞ GÖRGÜLÜ 2.KAT		BİREYSEL SPORLAR-10 CENGİZ DULKADİR GÖREŞ SALONU / FİLİZ KAYA ÇELİK		TÜRK DİLİ VE EDEBİYAT ERSOY DEMİR	TAKIM SPORLARI-10 ESMA KOŞE / OKTAY BOYRAZ		
Sa	GÖRSEL SANATLAR/ MÜZİK AYLA ÇINAR / AYLA ÇINAR 1.KAT	BİREYSEL SPORLAR-10 CENGİZ DULKADİR GÖREŞ SALONU / FİLİZ KAYA ÇELİK	TARİH AYNUR KARADAYI 3.KAT		FİZİK ÖZLEM TAN 2.KAT	SPOR UYGULAMALARI-10 BURCU NALBANT / MELİKE MERT		
Ça	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ HATİCE GÜVENÇ 1.KAT		YABANCI DİL ÖZLEM MADRAN 3.KAT		MATEMATİK SEZİN ÇOKAY 3.KAT		TAKIM SPORLARI-10 ESMA KOŞE / OKTAY BOYRAZ	
Pe	COĞRAFYA SEMA DEMİRHAN 3.KAT	MATEMATİK SEZİN ÇOKAY 3.KAT	FİZİK ÖZLEM TAN 2.KAT		FELSEFE ŞULE ÖNLÜ/FELSEFE SINIFI 2.KAT		TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ERSOY DEMİR	
Cu	BİYOLOJİ AYLİN YIGİT 2.KAT		GENEL JİMNASTİK KASIMAKDAN / BURCU NALBANT		MATEMATİK SEZİN ÇOKAY 3.KAT		TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ERSOY DEMİR	

Ders Planı Oluşturuldu:18.09.2021 aSc k12 Bilgim Ders Planlama

11-A

	1 8.00 - 8.55	2 8.55 - 9.50	3 9.50 - 10.45	4 10.45 - 11.40	5 11.50 - 12.45	6 13.00 - 14.00	7 14.00 - 14.55	8 14.55 - 15.50
Pa	BİREYSEL SPORLAR-11 <small>AYNUR KARADAYI 3.KAT</small>	RİTM EĞİTİMİ VE HALK DANSLARI <small>MELİKE MERT</small>		ATLETİZM-11 <small>MELİKE MERT / LEVENT YILDIRIM</small>		YABANCI DİL <small>HASİBE AKDOĞAN 2.KAT</small>		
Sa	SEÇMELİ TEMEL MATEMATİK-11 <small>HALİL SARI 3.KAT</small>	BİREYSEL SPORLAR-11 <small>CENGİZ ÖZKADR GÖREŞ SALONU / OKTAY BOYRAZ</small>			REHBERLİK <small>HALİL SARI 3.KAT</small>	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI <small>EMNE PEKÖZ 3.KAT</small>		
Ça	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ <small>GÖRKEM ERMAFİ FELSEFE SINIFI 2.KAT</small>	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI <small>EMNE PEKÖZ 3.KAT</small>		SPOR VE BESLENME <small>OKTAY BOYRAZ</small>	SPORCU SAĞLIĞI <small>HAYRİYE KAZAN ÖVÜÇ</small>			
Pe	TARİH <small>AYNUR KARADAYI 3.KAT</small>	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI <small>EMNE PEKÖZ 3.KAT</small>	TAKIM SPORLARI-11 <small>HAYRİYE KAZAN ÖVÜÇ / TARK AKÇA</small>		SPOR UYGULAMALARI-11 <small>TARK AKÇA / HAYRİYE KAZAN ÖVÜÇ</small>			
Cu	GÖRSEL SANATLAR/ MÜZİK <small>YEŞİM DOĞAN / HALİL SARI 1.KAT</small>	FELSEFE <small>SULE ÖNLÜ FELSEFE SINIFI 2.KAT</small>		SPOR ANATOMİSİ VE FİZYOLOJİSİ <small>METE ÖVÜÇ</small>	TAKIM SPORLARI-11 <small>HAYRİYE KAZAN ÖVÜÇ / TARK AKÇA</small>			

Ders Planı Oluşturuldu:18.09.2021

aŞc k12 Bilgim Ders Planına

12-A

	1 8.00 - 8.55	2 8.55 - 9.50	3 9.50 - 10.45	4 10.45 - 11.40	5 11.50 - 12.45	6 13.00 - 14.00	7 14.00 - 14.55	8 14.55 - 15.50
Pa	SPOR PSİKOLOJİSİ VE SOSYOLOJİSİ <small>MURAT DOĞAN</small>	TAKIM SPORLARI-12 <small>METE ÖVÜÇ / TARK AKÇA</small>		DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ <small>GÖRKEM ERMAFİ FELSEFE SINIFI 2.KAT</small>	BİREYSEL SPORLAR-12 <small>METE ÖVÜÇ / BİLGİN BİLGİNLER</small>			
Sa	ANTRENÖRLÜK EĞİTİMİ <small>FATİH ŞİVRİKAYA</small>	ANTREMAN BİLGİSİ <small>TARK AKÇA</small>	ARTİSTİK JİMNASTİK <small>GÖZDE YILDIZ / BURCU NALBANT</small>	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI <small>EMNE PEKÖZ 3.KAT</small>	GÖRSEL SANATLAR/ MÜZİK <small>YEŞİM DOĞAN / HALİL SARI 1.KAT</small>			
Ça	SEÇMELİ MATEMATİK-12 <small>SEZİN ÇOKAY 3.KAT</small>	T.C İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK <small>AYNUR KARADAYI 3.KAT</small>		BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR TARİHİ <small>FATİH ŞİVRİKAYA</small>	ATLETİZM-12 <small>MELİKE MERT / KASIM AKDAN</small>			
Pe	SEÇMELİ DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI <small>AYNUR KARADAYI 3.KAT</small>	TAKIM SPORLARI-12 <small>METE ÖVÜÇ / TARK AKÇA</small>		REHBERLİK <small>HASİBE AKDOĞAN 2.KAT</small>	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI <small>EMNE PEKÖZ 3.KAT</small>	SPOR UYGULAMALAR I-12 <small>LEVENT YILDIRIM / MURAT DOĞAN</small>		
Cu	YABANCI DİL <small>HASİBE AKDOĞAN 2.KAT</small>	BİREYSEL SPORLAR-12 <small>METE ÖVÜÇ / BİLGİN BİLGİNLER</small>		TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI <small>EMNE PEKÖZ 3.KAT</small>	SPOR YÖNETİMİ VE ORGANİZASYONU <small>BURCU NALBANT</small>			

Ders Planı Oluşturuldu:18.09.2021

aŞc k12 Bilgim Ders Planına

Ek 2. Akademik Öz Yeterlik Anketi

Değerli ikatılımcı, Bu anket “Spor Lisesi Öğrencilerinin Akademik Öz Yeterlilikleri ile Spora Yönelik Tutumları Arasındaki ilişkiyi (Aydın İli Örneği)” incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Ankette kullanılan ifadeler hakkındaki değerlendirmelerinizi, her ifadenin karşısında yer alan ve en üst sütunda belirtilen uygunluk durumunuzu bildiren kutucuğa işaretleyiniz. Verdiğiniz cevaplar saklı tutularak akademik çalışmalar dışında hiçbir şekilde kullanılmayacaktır. Anketimize zaman ayırarak, verdiğiniz samimi cevaplar için şimdiden teşekkür ederim.

Bilgin BİLGİNER

ADÜ Spor Bilimleri Fakültesi Yüksek Lisans Öğrencisi

DEMOGRAFİK BİLGİLER

Yaş : -----

Cinsiyet : 0 Kadın / 0 Erkek

Sınıf : 0 9.Sınıf

0 10.Sınıf

0 11.Sınıf

0 12.Sınıf

Kardeş Sayısı: -----

Anne Eğitim Durumu : 0 İlkokul – 0 Ortaokul – 0 Lise – 0 Üniversite – 0 Lisansüstü

Baba Eğitim Durumu : 0 İlkokul – 0 Ortaokul – 0 Lise – 0 Üniversite – 0 Lisansüstü

Spor Yapıyormusunuz ? 0 Evet - 0 Hayır

Yapıyığınız Spor Türü ? 0 Bireysel Spor – 0 Takım Sportu

Ailede Başka Spor Yapan Varmı ? 0 Evet – 0 Hayır

Gelir Durumunuz ? 0 Kötü – 0 Orta – 0 İyi

AKADEMİK ÖZ YETERLİLİK ÖLÇEĞİ

GÖRÜŞ VE İFADELER	Oldukça fazla	Fazla	Kısmen fazl	Az	Oldukça az
1. Ders sırasında düzenli notlar tutma					
2. Sınıf tartışmasına katılma					
3. Kalabalık bir sınıfta bir soruyu cevaplama					
4. Az öğrencinin olduğu bir sınıfta bir soruyu cevaplama					
5. Objektif testler çözme (çoktan seçmeli, doğru-yanlış, karşılaştırmalı)					
6. Deneme soruları çözme					
7. Yüksek nitelikli bir dönem ödevi yazma					
8. Ders esnasında zor bir konuyu dikkatlice dinleme					
9. Bir başka öğrenciye ders verme					
10. Bir kavramı diğer bir öğrenciye anlatma					
11. Sınıfta anlamadığın bir kavramı öğretim elemanından tekrar anlatmasını isteme					
12. Birçok dersten çok iyi notlar alma					
13. İçeriği tamamen anlamak için yeterince çalışma					
14. Öğrenci derneğinde görev alma					
15. Ders dışı faaliyetlerde yer alma (spor, kulüpler vb.)					
16. Öğretim elemanlarının sana saygı duymasını sağlama					
17. Derslere düzenli olarak katılma					
18. Sıkıcı derslerde sürekli olarak derse katılma					
19. Bir öğretim elemanın derse dikkat ettiğini düşünmesini sağlama					
20. Metinde okuduğun fikirlerin çoğunu anlama					
21. Sınıfta sunulan fikirlerin çoğunu anlama					
22. Basit matematik hesaplarını kullanma					
23. Bilgisayar kullanma					
24. Matematik dersinde içeriğin çoğuna hakim olma					
25. Bir öğretim elemanını tanımak için onunla özel olarak konuşma					
26. Ders içeriğini diğer derslerin materyaliyle ilişkilendirme					
27. Sınıfta bir öğretim elemanının düşüncesini yargılama					
28. Ders içeriği laboratuvar-atölye dersinde uygulama					
29. Kütüphaneyi güzel kullanma					
30. Sınavlardan güzel notlar alma					
31. Dersleri yoğun bir şekilde işlemek yerine yayarak çalışma					
32. Metin kitaplarındaki zor parçaları anlama					
33. İlgilenmediğiniz bir dersin içeriğine hâkim olma					

Ek 3. Spora Yönelik Tutum Anketi

SPORA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Değerli katılımcı,

Spora yönelik tutum ölçeği bireyin, spor ile olan ilişkisini, spora ne kadar önem verdiğini ve sporun hayatındaki yerini öğrenebilmek amacı için hazırlanmıştır. Ankette kullanılan ifadeler hakkındaki tutumlarınızı, her ifadenin karşısında yer alan ve en üst sütunda belirtilen uygunluk durumunuzu bildiren kutucuğa işaretleyiniz. Verdiğiniz cevaplar saklı tutularak akademik çalışmalar dışında hiçbir şekilde kullanılmayacaktır. Anketimize zaman ayırarak, verdiğiniz samimi cevaplar için şimdiden teşekkür ederim. Sporla kalın...

1.Evim okula çok uzak değil ise yürüyüş ya da bisikleti tercih ederim.					
2.Spor kulübü bünyesinde aktif olarak spor yaparım.					
3.Spor yapmadığım günler kendimi ruhen eksik hissedirim.					
4.Sporun fiziksel, fizyolojik ve psikolojik faydaları olduğuna inanmam.					
5.Spor faaliyetlerine zorlama olmadan gönülden katılırım.					
6.Okul takımlarında her zaman yer almak isterim.					
7.Sporadaki başarımın en az derslerdeki başarım kadar olmasını isterim.					
8.Spor ağırlıklı yayın yapan televizyon kanallarını tercih ederim.					
9. Birden çok spor branşa değil sadece tek bir branşa ilgi duyarım.					
10.Haftada en az bir gün fiziksel aktivite (spor) yaparım.					
11.Yaz aylarında günlerimi spor yaparak geçiririm.					
12.Diğer arkadaşlarımı da spor yapmaya teşvik ederim.					
13.Sportif başarımın getirdiği sosyal statü beni gururlandırır.					
14.Büyük spor organizasyonlarını (olimpiyat, vb.) keyifle takip ederim.					
15.Spor yapmak için ille de yanımda birinin olması gerekmez.					
16.Yaptığım sporu elit (milli) sporcu olarak yapmayı hiç düşünmedim.					
17.Spor faaliyetlerine, uzman kişiler yönetmese de katılımcı olurum.					
18.Sporu hayattan zevk alma amacı olarak görürüm.					
19.Sporun zararlı alışkanlıklardan uzak durmamda etkisi yoktur.					
20.Branşımın en iyi sporcularını kendime rol model alırım.					
21.Evden dışarı çıkamadığım zamanlarda ev şartlarında aktivite yaparım.					
22.Boş zamanlarımı spor ile değerlendirmem.					
23.Katılımcı olmadığım spor dallarını izlemekten keyif almam.					
24.Spor ortamında kişiliğimi kaybettiğimi düşünüyorum.					
25.En sağlam dostlukların spor ortamında doğduğuna inanmam.					

6. KAYNAKLAR

- Agarwal, J., & Malhotra, N. K. (2005). An integrated model of attitude and affect. *Journal of Business Research*.
- Akpınar, M. (2006). Öğrencilerin Fizik Dersine Yönelik Tutumlarının Fizik Dersi Akademik Başarısına Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 215360)
- Alabay, E. (2006). "İlköğretim Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Fen ile İlgili Öz Yeterlik İnanç Düzeylerinin İncelenmesi". *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 98-110.
- Alex L (1991). Description and classification of qualifications: defining qualification. *Vocational Training*, 2: 21-24.
- Allport, G. W. (1967). Attitudes in readings. 1- 14. In M. Fishbein (Ed), *Reading in Attitude*
- Alpman, C. (1972). Eğitimin Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyunca Gelişimi. (Birinci Baskı). Milli Eğitim Basımevi, İstanbul: T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim Genel Müdürlüğü Yayınları. Ankara: Kültür bakanlığı yayınları.
- Aras, Ö. (2013). İlköğretim Kurumları İkinci Kademe Öğrenim Gören Öğrenci ve Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Görüş ve tutumlarının İncelenmesi: Kars İli Örneği (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 333555)
- Aslan Ş (2017). Futbolcuların Genel Öz-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. İnönü Üniversitesi, *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (İÜBESBD)*, 4(1),28-37
- Atan, T. ve İmamoğlu, M. (2016). Attitudes of Secondary School Students Towards Physical Education and Sports Lesson in Terms of Various Variables. *Turkish Journal of Sport and Exercise*. 18(2.),65-68
- Aydoğan, M. (2019). Koruma ve bakım altında bulunan çocukların spora yönelik tutumlarının özgüven ve sosyal uyum düzeylerine etkisinin incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans*. Yozgat Bozok Üniversitesi.
- Aykut,Ç (2020) Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Akıllı Telefon Kullanım Düzeylerinin Akademik Öz Yeterliliğine Etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*
- Bandura A (1982). Self-efficacy mechanism in humanagency, *American Psychologist*. 37 (2): 122147.
- Bandura A (1986). The explanatory and predictive scope of self-efficacy theory. *ISoc. Clin. Psychol*. 4:359-373
- Bandura A (2000). Cultivate Self-efficacy for Personal and Organizational Effectiveness. In E.A. Locke (Ed.), *Handbook of Organization Behavior*, Oxford U.K.: Balckwell.
- Bandura A (2010). Self-Efficacy. In *The Corsini Encyclopedia of Psychology*. John Wiley & Sons, Inc. Retrieved

- Bandura A(1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), Encyclopedia Of Human Behavior (ss. 71-81), New York: Academic Press. (Reprinted in H. Friedman [Ed.], Encyclopedia Of Mental Health. San Diego: Academic Press, 1998).
- Bandura, A. (1989). Human agency in social cognitive theory. *American Psychologist*, 44(9), 1175-1184.
- Bandura, A. (1997) Current directions in self-efficacy research. *Advance in Motivation and Achievement*, 10, 1-49.
- Bandura, A. (1997). Self Efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Bandura, A. (2004). Come cambia l'educatione nell'era dell' informatica (The changing face of education in the information era). *Nuove Tendenze della Psicologia (New Directions in Psychology)*, 2,151-158.
- Başaran, E.İ. (1978). Eğitim Giriş. Ankara: Bimış Matbaacılık.
- Başer, S. A. (2009). Öğretmen Niteliklerinin Beden Eğitimi Dersi Alan Öğrencilerin Bu Derse Karşı Olan Tutumlarına Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 319942)
- Batmaz, V., Isın, G., ve Tolon, B. (1985). Ben ve Toplum. Teori Yayınları, Ankara, s. 260.
- Bilge, N. (1989). Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretmeninin Yetiştirilmesi, 1. baskı,
- Bingöl, T. (2017). Destekleme ve yetiştirme kurslarına katılan ortaokul öğrencilerinin spora katılım motivasyonlarının incelenmesi (Bitlis-Tatvan Örneği). (Yüksek lisans tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- Biricik, Y.S. (2015).” Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik Öz Yeterliklerinin İncelenmesi” Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.Erzurum.
- Birtwistle, G.E.& Brodie, D.A.(1991). Children's attitudes towards activity and perceptions of physical education. *Health Education Research*. 6. (4) ; s: 465-478.
- Bong, M. (2004). “Academic Motivation in Self Efficacy, Task Value, Achievement Goal Orientations, and Attributional Belief”. *Journal of Educational Research*, 97(6), 287-297.
- Bouffard-Bouchard, T., Parent, S. ve Parivee, S. (1991). “Influence of Self-Efficacy on Self-Regulation and Performance Among Junior and Senior High-School age Students”. *International Journal of Behavioral Development*, 14, 153-164.
- Bulgu, N. & Akcan, F. (2003). Spor Aktivitelerine Aktif Katılım: 15–19 Yaş Grubundaki Öğrenciler Üzerine Bir Çalışma. 1. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu ve Bildiriler Kitabı. 21–22 Mayıs. Gazi Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(1), 70–74.
- Buonamano, R., Cei, A. ve Mussino, A. (1995). Participation motivation in İtalian youth sport. *The Sport Psychologist*, 9 (3), 265-281.

- Cihan B. B. (2014). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğretmenlik Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik, Sportif ve Öğretmenlik Özyeterlik Algılarının İncelenmesi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cihan, B.B., Var, L., Atasoy, M. (2018). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Bakış Açılarının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi, Uluslararası Kültür ve Bilim Kongresi, 3-5 Mayıs, 57, Ankara.
- Clement, D., Brooks, D. & Wilmoth, B. (2009). Parental Attitudes Towards Physical Activity: A Preliminary Analysis. Fitness Society Of India, 5(2), 1- 11.
- Çelik, Z. ve Pular, A. (2011). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları. VAN/YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı, 115-121.
- Çetin M, (2007). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Çetin, Ş. (2003). Anadolu Öğretmen Lisesi ve Düz (Genel) Lise Çıkışlı Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması.(Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi. Ankara
- Çiçek, E. D. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Spora Katılım ve Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Adana İli Örneği) (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 569103)
- Çepni, S. (2001). Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş, Erol Ofset, Trabzon.
- Çoban, Ü. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik tutumlarının Benlik Saygısı, Yaşam Kalitesi, Öz Yeterlilik ve Akademik Başarı Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 567415)
- Dalgın, İ. (2019). Özel ve Devlet Liseleri Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumları. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul. Dergisi, 1(1), 9-19.
- Develi, E. (2006). Konya'da İlköğretim Okullarında Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sürekli Kaygı Durumlarının İncelenmesi. Yüksek lisans tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Dever, A. (2010). Spor Sosyolojisi. İstanbul: Başlık Yayınları.
- Eisenberger, J., Conti-D'antonio, M. ve Bertarndo, R. (2005). Self Efficacy: Raising the Bar for All Students. ABD: Eye on Education.
- Erdoğan, İ. (1999). İşletme yönetiminde örgütsel davranış. Dönence Yayınları, İstanbul.
- Eri, E. (2018). Futbol altyapı sporcularında algılanan ebeveyn tutumları ile başarı motivasyonu arasındaki ilişkinin incelenmesi. Avrasya Spor Bilimleri Araştırmaları, 3 (2), 80-92.
- Erkal, M. (1992). Sosyolojik Açından Spor. İstanbul: Kutsun Matbaa ve Reklamcılık Merkezi.

- Eroğlu, O., Yıldırım, Y., ve Şahan, H. (2017). Spor bilimleri fakültesindeki öğrencilerin akademik öz-yeterlik ve akademik güdülenme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Akdeniz Üniversitesi örneği. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 38-47.
- Eysenck HJ (1978). Expectations As Causal Elements In Behavioral Change. In S. Rachman (Ed.). *Advances in Behavior Research and Therapy*. Oxford: Pergamon Press, ss. 171-175.
- Feltz DL (1988a). Self-confidence and sports performance, *Exercise and Sport Science Reviews*, 16: 423-457.
- Feltz DL (1988b). 1. Gender differences in the causal elements of self-efficacy on a high avoidance motor task. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 70: 151-166.
- Feltz, D.L, Sandra, E.S. ve Sullivan, P.J. (2008). *Self-efficacy in sport*. Champaign, IL: Human Kinetics Books.
- Finn, J.D. & Voelkl, K.E.(1993). School characteristic related to school engagement. *Journal Of Negro Education*.p: 249-268.
- Fishbein, M.,ve Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention, and behavior*, MA: Addison-Wesley, Reading, 233-240.
- Flammer, A. (2001). Self-efficacy. *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*, 13812-13815.
- Gardner, H (1983). *Frames of Minds:The Theory of Multiple İntelligence*.New York.
- Gilliver, K.(2002). *Quality Physical Education,1st Proceeding Book Eupa Symposium On Physical Education*. Belgium.
- Gore, P.A. (2006). “Academic self-efficacy as a Predictor of College Outcomes: Two Incremental Validity Studies”. *Journal of Career Assessment*, 14, 92-115.
- Gökdağ, M. (2018). *Okul Yöneticilerinin Spora Yönelik Tutumları ve Kadınların Spor Etkinliklerine Katılmalarına Dair Görüşlerinin Araştırılması (Bartın Örneği) (Yüksek Lisans Tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No.503245)
- Göksel, A.G., Caz, Ç., (2016). Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi, *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-10.İstanbul.
- Göksel, A.G., Caz, Ç., Yazıcı, Ö.F., İkişler, H.C., (2017). Farklı Bölümlerdeki Öğrencilerin Spora Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması (Marmara Üniversitesi Örneği), *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 127-129,İstanbul.
- Göktaş, N. ve Şentürk, H. (2019). Spor Lisesi Öğrencilerinin Okul İklimi Algıları ile Spora Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi*, Muğla.
- Green, B.C., (2008). Sports as an Agent for Social and Personal Change. In V. Girginov

- Greenstein, B. (2000). Students' Perception of the Racial Climate on Campus and in the Classroom and the Relationship With Academic Self-Efficacy and Academic and Intellectual Development. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Maryland: University of Maryland.
- Güllü, M. (2007). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Araştırılması. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güllü, M. Güçlü, M. (2009). Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3 (2), 138-151. Niğde.
- Güllü, M., Güçlü, M. ve Arslan, C. (2009). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi. Sport Sciences, 4(4), 273-288.
- Gürbüz, A. (2011). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Hager P, Gonczi A (1996). What is competence? Medical Teacher, 18(1)
- Hendricks KS (2016). The sources of self-efficacy. Update: Applications of Research in Music Education, 35(1): 32–38.
- Holoğlu, O. G. (2006). İlköğretim İkinci Kademe Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- İnceoğlu, M. (2010). Tutum, Algı, İletişim. Elips Kitap, Ankara, s. 20-25.
- Jimerson, S.R., Campos, E. & Greif, J.L. (2003). Toward an understanding of definitions and measures of school engagement and related terms. The California School Psychologist. p: 7-27.
- Kağıtçıbaşı, Ç., ve Cemalcılar, Z. (2014). Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar. Evrim Yayın Evi, İstanbul.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). Yeni İnsan ve İnsanlar. Evrim Yayınevi. İstanbul, s. 103.
- Kangalgil, M, Hünük, D., Demirhan, G. (2004). Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin beden eğitimine ilişkin tutumları (Sözel Bildiri). 10. Ichper. Sd ve 8. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Kemer, Antalya.
- Kangalgil, M., Demirhan, G., Hünük, D., (2006). İlköğretim, Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması, Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi, 17(2), 48-57. Ankara.
- Karadağ, S. (2012). İlköğretim 8. Sınıf ve Lise 11. Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Bağlı Olarak Karşılaştırılması (Kırıkkale Örneği) (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 331469)

- Karakuş, İ. (2003). Farklı Kaynaklardan Gelen Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Yeterlikleri Gerçekleştirme Düzeyleri (Kayseri Örneği). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karasar,N.(1991).Sosyal Bilimler İçin İstatistik.Pegem Yayınları .Ankara
- Kartal,R.(2020).Spor Yönetimi ve Organizasyonu Ders Notları.Adnan Menderes Üniversitesi.Aydın.
- Kazanoğlu, İ. (2019). Lise Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları ve Öz Yeterlilik Düzeyleri Arasındaki ilişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 576291)
- Keskin, N., Öncü, E. ve Küçük, S. K. (2016). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz yeterlikleri. Spormetre Beden Eğitimi Spor Bilimleri Fakültesi, 14 (1), 93-107.
- Kılıçık, M. (2016). İlköğretim Okulları 2.Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi (Düzce Örneği). Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Düzce.
- Kılıçaslan, U. (2015). Spor Lisesi ile Diğer Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Bazı Motorik Özelliklerinin Karşılaştırılması: (Trabzon İli Örneği).
- Kır,R.(2012). İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutum ve Davranışları (Kırıkkale İli Örneği).Kırıkkale Üniversitesi,Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale.
- Kızılay, M.(2008). İlköğretim Okullarında İkinci Kademe Öğrencilerinin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi,İstanbul
- Koçak, F., Tuncel, S., Tuncel, F., (2015). Spor Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Sporda Sürdürülebilirliğe İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi, Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi, 13(1), 29-39.Ankara.
- Koçak, S. & Hürmeriç, I. (2006). Attitudes Towards Physical Education Classes Of Primary School Students İn Turkey. Perceptual &Motor Skills, 103(1), 296–300.
- Koludar, S. (1988). Futbolda Antrenörlük ve Eğitim Öğretim İlkeleri. Ankara: Türk Tarihi Kurumu Basımevi.
- Küçük Kılıç, S. (2014). Beden EğitimiÖğretmeni Adaylarının Bilişötesi Öğrenme Stratejileri, Akademik Öz-Yeterlik ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Kwan B. M., Bryan A.D.(2010). Affective response to exercise as a component of exercise motivation: Attitudes, norms, self-efficacy, and temporal stability of intentions. Psychology of Sport and Exercise 11, 71–79

- Lirgg, C.D. (1991). Gender Differences In Self-Confidence In Physical Activity: A MetaAnalysis Of Recent Studies. *Journal Of Sport And Exercise Psychology*, 8, 294–310.
- Luthans, F. (2008). *Organizational behavior* (11th Ed.), Mcgraw Hill.
- Luszczynska, A., Gutierrez-Dona, B. ve Schwarzer, R. (2005). General self-efficacy in various domains of human functioning: Evidence from five countries. *International Journal Of Psychology*, 40 (2), 80–89.
- Millburg, S.N. (2009). *The Effects of Environmental Risk Factors On At-Risk Urban High School Students' Academic Self-Efficacy*. Yayınlanmamış Doktora Tezi.Ohio: University of Cincinnati.
- Mota J. Esculcas, C. (2002). Leisure-time physical activity behavior: Structured and unstructured choices according to sex, age, and level of physical activity. *International Journal of Behavioral Medicine* 9, 111–121.
- Mouloud K, Elkader B (2017). Self-efficacy among Football Players between 16-19 Years. *International Journal of Sport Culture and Science*, 5 (2), 87-94.
- Murcia, J. A. M., González, D., Coll, C. ve Pérez, L. M. R. (2009). Human movement., Rutkowska-Kucharska A., Osiński W. Klimek A. (ed.). *Self-determined motivation and physical education importance içinde* (s. 5-11). Polonya Wydawnictwo AWF.
- Murdock, T.B.(1999). The Social Context Of Risk:Status And Motivational Predictors Of Alienation In Middle School. *Journal Of Educational Psychology*.(1-91) p: 62-75.
- Özdemir, M.& Kalaycı, H.(2013). Okul bağlılığı ve metaforik okul algısı üzerine bir inceleme: Çankırı İli Örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*.(4-13); s: 2125-2137.
- Özkalp, E.(209); Örgütsel davranışta yeni bir boyut: pozitif (olumlu) örgütsel davranış yaklaşımı ve konuları, 17. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, s. 491- 498.
- Pajares, A. F. (2002). Overview of social cognitive theory and of self efficacy. Erişim adresi: 23.06.2020. <http://people.wku.edu/richard.miller/banduratheory.pdf>.
- Pajares, F. and Miller, M.D. (1997). “Mathematics self-efficacy and mathematical problem solving: implications of using different forms”. *Journal Of Experimental Education*, 65.
- Pepe, K. ve Özkurt, R. (2016). Kadın ve erkek lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının araştırılması. *Uluslararası Spor Egzersiz ve Antrenman Bilimi*
- Refik,A.(1979). *Beden Eğitimi Bilgileri*, BİMAŞ Mat.Ltd.Şti., Ankara.
- Säfvenbom, R., Haugen, T.ve Bulie, M. (2015) Attitudes toward and motivation for PE. Who collects the benefits of the subject?.*Physical Education and Sport Pedagogy*, 20 (6), 629-646.

- Salehnia B., Mizany, M., Nasrollah Sajadi, S. ve Rahimizadeh M. (2011). A comparison between attitudes of active and inactive students toward sport and physical activities. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* Published by Elsevier Ltd. Selection and/or peer-review under responsibility of Prof. Hüseyin Uzunboylu. doi:10.1016/j.sbspro.2011.12.017.
- Schunk, H. D. (2004). *Learning theories: An educational perspective*. Ohio: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Seligman MEP (1990). *Learned Optimism*. New York.
- Shaughnessy, M.F. ve Scott, P.C. (1986). *Psychological Problems of Children With Learning Difficulties*. To The Educational Resources Information Center, 86, 18.
- Singh TD, Bhardwaj G, Bhardwaj V (2009). Effect of Self-Efficacy on the Performance of Athletes. *Journal of Exercise Science and Physiotherapy*, 5(2): 110-114.
- Sivrikaya, Ö. ve Kılıçık, M. (2017). İlköğretim Okulları 2. Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi (Düzce Örneği). *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12 (1), 1-15.
- Spielberger, C.D., (1966). *Theory And Research On Anxiety*. In C.D. Spielberg (Ed.) *Anxiety And Behavior* New York: Academic Press.
- Subramaniam, P. R. ve Silverman, S. (2007). Middle school students' attitude toward physical education. *Teaching and Teacher Education*, 23(5), 602-611.
- Şentürk HE (2016). *Avrupa Birliği Spor Eğitimi Temelinde Türkiye Spor Liselerinin İşlevsellik Açısından Durum Analizi*.
- T.C. Resmi Gazete, 01 şubat 2005, sayı: 2569)(05/01/2022)
- Taştan, Z. (2020). *Sporda Güdülenme, Öz Yeterlilik ve Spora Yönelik Tutum Arasındaki İlişkinin Modellenmesi (Doktora Tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 641873)
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumlarının Özgüven ve Sosyal Uyum Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi .Tutumların Ölçülmesi ve Spss ile Veri Analizi*. Nobel Yayınları, Ankara.
- Temel, A. S. (2019). *Yöneticilik Kademesinde Görev Yapmakta Olan Çalışanların Düşünme Stilleri ile Spora Yönelik tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Doktora Tezi)*. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 543839)
- Theory and Measurement*. John Wiley and Sons Inc., New York. theory. Englewood Cliffs Prentice Hall tm_hdc_2018.pdf, Erişim tarihi: 15.10.2021).
- Trotter, M. & Endler, N.S., (1999). *An Empirical Test of the Interaction Model of the Anxiety in a Competitive Equestrian Setting*. *Personality and Individual*

- Türkekul, K., & Sarıkabak, M. (2019). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adaylarının Duyusal Zeka Düzeyleri ve Akademik Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.
- Türkmen, M., Abdurahimoğlu, Y., Varol, S., Gökdağ, M. (2016). İslami ilimler fakültesi öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelenmesi (Bartın Üniversitesi Örneği). Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi (UGEAD), 2(1), 48-59.
- Uluişik, V., Beyleroğlu, M., Suna, N. ve Yalçın, S. (2016). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları ve akademik güdülenme düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi (Burdur il merkezi örneği). Journal of Human Sciences, 13(3), 5092-5106. [133].
- Ünal,H.(2019). Spor Bilincinin Yaygınlaştırılmasında Sosyal Pazarlamanın Toplum Tutumuna Etkisi (Doktora Tezi).Marmara Üniversitesi,Sağlık Bilimleri Enstitüsü,İstanbul.
- Üresin, B. (2012). Beden Eğitimi Derslerinde Uygulanan Bireysel Rekabetçi ve İşbirlikçi Hedef Yönelimlerinin İlköğretim 2 Kademesinde Okuyan Öğrencilerin Beden Eğitimi Derslerine Yönelik Tutumlarına Etkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). EgeÜniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Vallerand, R. J. (2004). Intrinsic and extrinsic motivation in sport. Encyclopedia of Applied Psychology, 2, 427-435.
- Varol, R. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları ve Kadınların Spor Etkinliklerine Katılımlarına Dair Görüşlerinin İncelenmesi (Bartın Üniversitesi Örneği) (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir.
- Varol, R., Varol, S., Türkmen, M., (2017). Bartın Üniversitesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Spora Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi, Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(2),316-329.Bartın.
- Vealey, R.S. (1986). Coceptualization of Sport Confidence and Competitive Orientation: Preliminary Investigation and Instrument Development. Journal of Sport Psychology, 8, 221–246
- White RW (1959). Motivation reconsidered: The concept of competence. Psychological Review, 66: 297-333.
- Yanık, M., Çamlıyer, H., (2015). Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları ile Okula Yabancılaşma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi, Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi, 1(1): 9-19.
- Yavaş, M.& İlhan, A.(1996). Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri, Melisa Yayıncılık, s:2,14,23.
- Yetim, A. (2000). “Sporun Sosyal Görünümü”, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt:V, Sayı:1,s:63.

Yıldırım, M., Araç Ilgar, E. ve Uslu, S. (2018). Lise Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Electronic Turkish Studies, 13(27), 1712-1727.

Zimmerman B.J. (2005). Self-Efficacy And Educational Developmant İn A Bandura(ED) SelfEfficacy İn Changing Societies(Pp. 201-233). Newyork: Cambridge University Press

Zorba, E., İkizler, H. C., Tekin, A., Miçooğulları, O. (2005). Herkes İçin Spor. İstanbul: Morpa Yayıncılık

(Ed.) Management of Sport Development. Oxford, UK: Elsevier pp:129-146.

(http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_02/21173451_ort_ogr

(https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165120_10_sura.pdf, Erişim tarihi: 04.01.2019)

http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/19185304_Spor_Liseleri.pdf

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973 Cilt:12 Sayfa :2342.)